

**БААТАРВАН ТРАНС
ХХК**

**“БААТАРВАН ТРАНС” ХХК-ИЙН ӨМНӨГОВЬ АЙМГИЙН
ГУРВАНТЭС СУМЫН НУТАГТ ОРШИХ “ГҮН” НЭРТЭЙ ХАС
АГУУЛСАН КОНГЛОМЕРАТЫН ОРДЫН 2023 ОНЫ БАЙГАЛЬ
ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН
ТАЙЛАН**

/Ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрлийн дугаар MV-020855/

/Аж ахуйн нэгжийн регистрийн дугаар 5439183/

ХЯНАСАН:

БО-ны газар, газрын хэвлий түүний ашиглалт,
нөхөн сэргээлт, БОНУ хариуцсан мэргэжилтэн

/...../Б.ОРГИЛМАА/

БИЕЛЭЛТИЙГ ТАЙЛАГНАСАН:

“БААТАРВАН ТРАНС” ХХК-ийн захирал

/...../И.БААТАРЗОРИГТ/

“БААТАРВАН ТРАНС” ХХК-ийн
Байгаль орчны мэргэжилтэн

/...../Б.МЯГМАРДОРЖ/

УЛААНБААТАР
2023 ОН

АГУУЛГА

Төслийн товч танилцуулга.....	5
ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛӨЛ	13
<i>Төслөөс газрын гадарга, хэвлийд нөлөөлөх байдал.....</i>	13
<i>Төслөөс агаарын чанарт үзүүлэх нөлөөлөл.....</i>	13
<i>Төслөөс хөрсөн бүрхэвчинд үзүүлэх нөлөөлөл .....</i>	14
<i>Төслөөс усан орчинд нөлөөлөх нөлөөлөл .....</i>	14
<i>Ургамлан нөмрөгт нөлөөлөх нөлөөлөл.....</i>	14
<i>Төсөл хэрэгжих орчны амьтны аймагт нөлөөлөх нөлөөлөл .....</i>	14
<i>Төслөөс нийгэм, эдийн засгийн хөгжилд үзүүлэх нөлөөлөл.....</i>	15
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТУХАЙН	16
ЖИЛИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ	16
1. 2023 ОНЫ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ	17
1. Агаарын чанар.....	17
1.1. Хуурайшилттай үед гадаад ба дотоод тээврийн замыг услаж тоосжилтыг бууруулж байх	17
1.2. Машин механизмаас гарах утаанд хяналт тавих	17
1.3. Шатах тослох материалын хадгалалтанд хяналт тавих	17
2. Гадаргын ба газрын доорх усны нөөц	18
2.1. Ус ашиглах дүгнэлтэд зааснаас бусад зориулалтаар ус ашиглах, Усны тухай хууль тогтоомж зөрчсөн үйлдэл гаргахгүй байх.....	18
3. Хөрс, ургамлан бүрхэвч.....	19
3.1. Хяналтгүйгээр газар хөндөхөөс сэргийлж, олон салаа зам гаргахгүй байх, нэг чиглэлд зорчиж хэвших	19
3.2. Машин техникийн үйлчилгээ, засварыг тусгай бэлтгэсэн талбайд явуулж хэвших	19
3.3. Уурхайн кемп орчимд ногоон байгууламжийг арчлах.....	20
4. Амьтны аймаг	20
4.1 Ан амьтны тухай хуулийн /шинэчилсэн найруулга/-аас танилцуулах самбар, постер хийх.....	20
2. НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ	21
2.1. Талбайн гадаргуун дээрх хог хаягдлыг цэвэрлэж, дотоод овоолгоор дүүргэлт хийж, өнгөн хөрс дэвсэх	21
2.2. Биологийн нөхөн сэргээлт хийх.....	22

3. ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ	24
3.1 Наран даацын булгийн эх хашаалах	24
4. НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ, НӨХӨН ОЛГОВОР ОЛГОХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ	27
5. ТҮҮХ, СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ	28
6. ОСОЛ ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	29
6.1. Болзошгүй эрсдэлээс хамгаалсан сургалт зохион байгуулах.....	29
6.2. Аюул тохиолдсон газрыг хамгаалалтанд авч, хор аюулын таних тэмдэглэгээг байршуулж холбогдох мэргэжлийн байгууллагыг дуудан туслалцаа авах	30
6.3. Галын хорыг шалгаж шаардлага хангахгүй хорыг сольж шинэчлэн цэнэглэж байршуулах	30
6.4. Шатах тослох материалын болон хаягдлыг түр хадгалах цэгийг хөрс бохирдохоос хамгаалж бэлтгэх	31
7. ХОГ, ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ	33
7.1. Хог хаягдлын төрөл тус бүрээр ангилан ялгаж, түр хадгалах цэгийг хашаа хамгаалалт хийж, тохижуулах.....	33
7.2. Дахин ашиглагдах хаягдлыг хоёрдогч түүхий эд авдаг аж ахуйн нэгж байгууллагатай хийсэн гэрээний дагуу хуванцар савыг нийлүүлэх	33
7.3. Шаардлага хангасан цэгт төвлөрүүлж орон нутагтай хог ашиглалтын гэрээ хийж зайлуулна.....	33
7.4. Хаягдал дугуй, машин техникийн хаягдал төмөр, сэлбэгийг нэг цэгт төвлөрүүлэх	33
7.5. Аюултай хог хаягдын цэгийн талбайг цэвэрлэж засаж, тохижуулах, асгаралт үүсэхээс хамгаалах	34
7.6. Тоног төхөөрөмжийн засвар үйлчилгээний явцад гарсан аюултай хог хаягдлыг контейнерт хадгалах /аккумулятор, баттерей, ашиглагдсан шатах тослох материал, тос маслын сав/.....	34
7.7. Ашиглагдсан шатах тослох материалыг битүү саванд хадгалах	35
8. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	36
8.1. Мэргэжлийн байгууллагатай хамтран сургалт, сурталчилгааг ажилчдад хийх	36
8.2. Байгалийн нөөц ашигласны төлбөр хураамжийг цаг хугацаанд төлж барагдуулж байх	36
8.3. Төслийн үйл ажиллагааны ус хэрэглээнээс үүсэх газрын доорх усны түвшний бууралт, газрын доорх усны нөөцийг багасгахаас сэргийлж гүний худагт ус ашиглах дүгнэлт гаргуулах	36

8.4. Ажилтнуудын унд ахуйн усны хэрэглээ болон тоосжилтыг дарах, мод усалгаанд ашиглах усны төлбөр тооцоог нэхэмжлэхийн дагуу холбогдох байгууллагад төлөх ..37	
8.5. “1 тэрбум мод” үндэсний хөтөлбөрийн хүрээнд боломжит модыг тарималжуулж, чанартай ургуулах 37	
8.6. Орон нутагтай хамтран ажиллах гэрээ болон Сумын засаг даргын тамгын газрын саналын дагуу “Гурван тэгшийн мэргэд” сурын холбооны үйл ажиллагааг дэмжин ажиллах.....38	
8.7. Байгаль орчны тэмдэглэлт өдрүүдийг тохиолдуулан төсөл хэрэгжиж буй нутаг дэвсгэрийн ойролцоох зэрлэг амьтдыг ус, тэжээлээр тогтмол хангаж ажиллах.....38	
9. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР, ТҮҮНИЙ ҮР ДҮНГ ТАЙЛАГНАХ, ХЭЛЭЛЦҮҮЛЭХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ.....41	
1. Агаарын чанар.....41	
2. Хөрсний бохирдол.....41	
3. Усны шинжилгээ 42	
10. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БОМТ-Г ХЭРЭГЖИЛТИЙН НӨЛӨӨЛӨЛД ӨРТӨГЧ ОРШИН СУУГЧИД, ОРОЛЦОГЧ ТАЛУУДАД ТАЙЛАГНАХ ХУВААРЬ 43	

ХҮСНЭГТИЙН ЖАГСААЛТ

Хүснэгт 1. Талбайн солбицол.....6	
Хүснэгт 2. Уурхайн ашиглалтын саруудад олборлох блокуудын хэмжээ/2023 он/ 7	
Хүснэгт 3. Үйлдвэр лүү орох тэжээлийн жил бүрийн төлөвлөлт.....10	
Хүснэгт 4. Бүтээгдэхүүн гаргалт.....10	
Хүснэгт 5. Бутлан ангилах цехийн үндсэн тоног төхөөрөмжүүдийн жагсаалт 10	
Хүснэгт 6. Гол сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ, эрчим, үргэлжлэх хугацаа 13	
Хүснэгт 7. Орон нутгийн иргэдтэй хамтран ажилласан байдал 27	

ЗУРГИЙН ЖАГСААЛТ

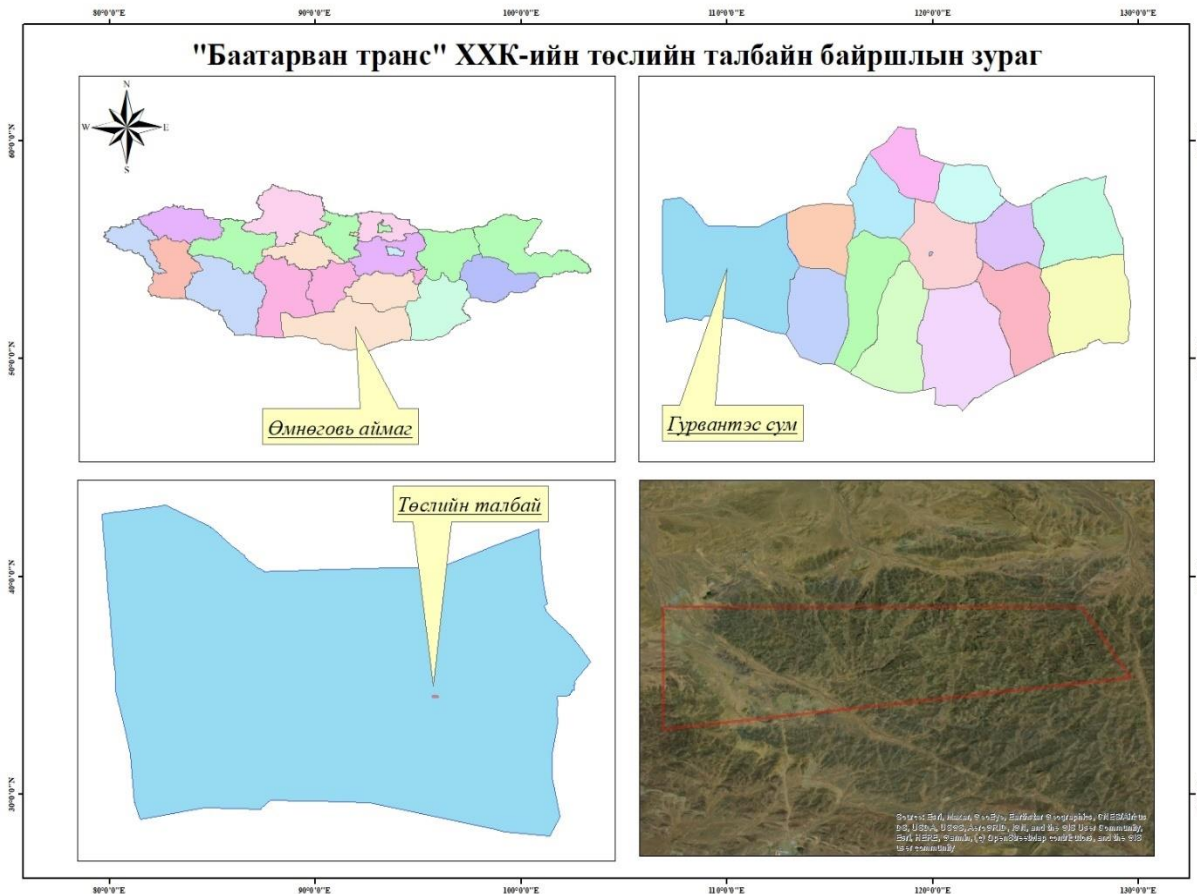
Зураг 1. Ордын байршлын зураг/Arcgis/ 5	
Зураг 2. Ордын байршлын зураг/Google earth pro/ 6	
Зураг 3. Уурхайн 6 дахь жилийн зураг/3D/.....8	
Зураг 4. Баяжуулалтын технологи 9	
Зураг 5. Шатахуун түгээх станцын байгууламж 11	
Зураг 6. Засвар, үйлчилгээний байгууламж 12	
Зураг 7. Сэлбэг, хэрэгслийн агуулах.....12	
Зураг 8. Зам усалгаа.....17	
Зураг 9. Шатахуун түгээх станц.....18	
Зураг 10. Зам 19	
Зураг 11. Засвар үйлчилгээний байр.....20	
Зураг 12. Кемп орчмын засч, тэгшилсэн талбайг ургамалжуулсан байдал 20	
Зураг 13. Техникийн нөхөн сэргээлт 21	
Зураг 14. Биологийн нөхөн сэргээлт.....24	

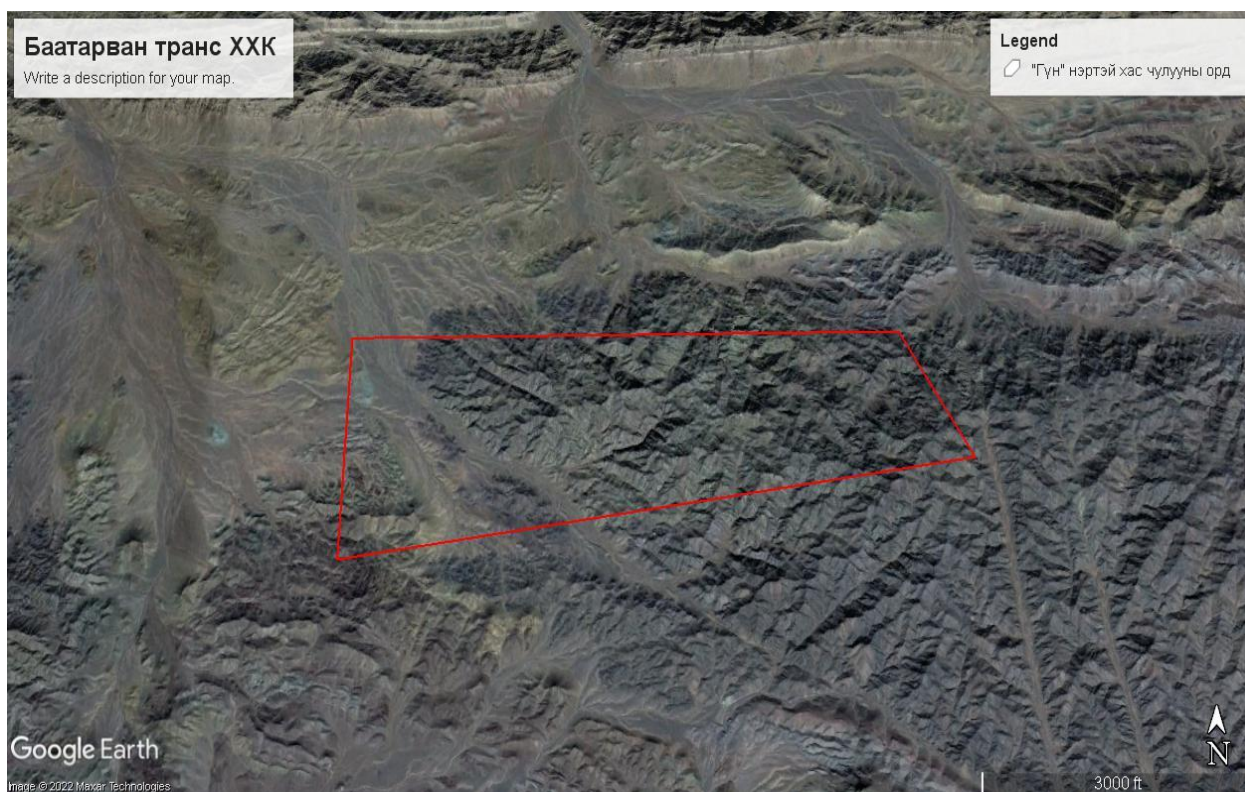
Зураг 15. Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний дагуу хийгдсэн ажил.....	26
Зураг 16. Тэжээл хүргүүлж буй байдал	27
Зураг 17. ХАБ сургалт.....	29
Зураг 18. Уурхайн эмчийн сургалт	29
Зураг 19. Байгаль орчны сургалт	29
Зураг 20. Аюулгүй ажиллагааны дүрэм биелүүлэх гарын үсэг	30
Зураг 21. Анхааруулах тэмдэг тэмдэглэгээ.....	30
Зураг 22. Галын хор иж бүрдэл	31
Зураг 23. Галын дүгнэлт.....	31
Зураг 24. Шатах тослох материал хадгалалт	32
Зураг 25. Хог хаягдлаа ялган ангилсан байдал.....	33
Зураг 26. Хоёрдогч түүхий эдээ ангилсан байдал	33
Зураг 27. Төмрийн хог хаягдал.....	34
Зураг 28. Аюултай хог хаягдал ялган ангилж буй байдал.....	34
Зураг 29. Хаяг зай хураагуурыг хадгалаж буй байдал.....	34
Зураг 30. Аюултай хог хаягдал шилжүүлсэн баримт.....	35
Зураг 31. Ажилласан тос масло хаягдлаа ангилан хадгалж буй байдал	35
Зураг 32. Сургалтын үеийн зураг	36
Зураг 33. Байгаль орчны тэмдэглэлт өдөр.....	39
Зураг 34. Агаарын чанарын хэмжилт хийсэн цэг, төхөөрөмж.....	41
Зураг 35. Хөрсний дээж авч буй байдал.....	41
Зураг 36. Хөрсний шинжилгээний хариу	42
Зураг 37. Унд ахуй болон бохир усны шинжилгээний хариу	42
Зураг 38. Иргэдийн нийтийн хуралд тайлагнасан байдал	43

ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

“Гүн” нэртэй хас чулууны ордыг ашиглах төсөл	
Төсөл хэрэгжүүлэгч:	“Баатарван транс” ХХК
Улсын бүртгэлийн дугаар:	9019080078
Регистрийн дугаар:	5439183
Хаяг, байршил:	Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг, 8-р хороо, Сүхбаатарын талбай, Централ товер, 4 давхар 408 тоот
Утас:	Захирал И.Баатарзоригт 99992688, 91914899, 91115736
Ашиглах талбай:	131.46 га
Төслийн байршил:	Өмнөговь аймгийн Гурвантэс сумын нутагт, сумын төвөөс зүүн урагш 15 км, Даланзадгад хотоос баруун тийш 320 км, Улаанбаатар хотоос баруун урагш 950 км, зайд оршино. Ордоос Шивээ хүрэнгийн хилийн боомт 70 км зайтай.

Зураг 1. Ордын байршлын зураг/Arcgis/

Зураг 2. Ордын байршлын зураг/Google earth pro/

Хүснэгт 1. Талбайн солбицол

№	Уртраг			Өргөрөг		
	Градус	Минут	Секунд	Градус	Минут	Секунд
1	101	12	22.66	43	12	12.05
2	101	10	42	43	12	1.56
3	101	10	42	43	12	26.3
4	101	12	12.09	43	12	26.3

Ордын нөөц

Нийтдээ ордын дээд давхаргад бодитой (B) нөөцийг B-I, B-II, B-III, B-IV, B-V, B-VI дугаартай 6 блок, боломжтой (C) нөөцийг C-I, C-II, C-III, C-IV, C-V, C-VI, C-VII, C-VIII, C-IX, C-X, C-XII, C-XIII дугаартай 12 блокоор тооцоолсон ба доод давхаргад боломжтой (C) нөөцийг C-XIV, C-XV дугаартай 3 блокоор тооцоолсон байна.

2023 онд ашиглах нөөц

2023 онд манай компани B-5/B-5', C-9/B-15', C-10/B-16', C-5/B-11' блокуудын нөөцөөс 67,610 м³ конгломерат олборлохоор төлөвлөсөн.

Үйлдвэрлэлийн нөөц

Тус ордыг ашиглах геологийн нөөцөөс ашиглалтын хаягдал, бохирдлыг тооцсоны үндсэн дээр үйлдвэрлэлийн буюу бутлан ангилах хүдрийн нөөцийн хэмжээ гарна.

Хөрс хуулалтыг ордын тогтцоос хамааран гадаад болон дотоод овоолгод тээвэрлэн түр овоолго үүсгэнэ. 2023 онд 417 мян.м³ хөрс хуулна. Олборлолтын ажил 1-р сарын 5-аас 12-р сарын 01 хүртэлх хугацаанд үргэлжилнэ. Хөрс хуулалтын ажил олборлолтын ажлаас 20 хоногоос багагүй хугацаагаар түрүүлж явах юм. 2023 уулын ажлын төлөвлөгөөнд B-5/B-5', C-9/B-15', C-10/B-16', C-15/B-11' блокуудын урд хэсэгт уулын ажил явагдана.

Уурхайн ашиглалт

2023 оны уулын ажлын төлөвлөгөөнд В-5/В-5'/ блок руу нээгч траншей нэвтэрч энэхүү блокоос хөрс хуулалт, элс олборлолтын ажлыг эхлүүлнэ. 2017 онд бэлтгэл ажлын хүрээнд хөрс хуулалтын ажил хийгдсэн. 2017 онд олборлолтын ажил явагдаагүй бөгөөд Геодези газрын зураглалын “ТОПОМАСТЕР” ХХК-аар хэмжилтийн ажил хийлгэсэн. Хэмжилтээр 1253 м³ хөрс хуулалт хийгдсэн тооцоо гарсан. 2019 онд тусгай зөвшөөрлийг цуцалсанаар төлөвлөгөөт ажилдаа хүрч ажиллаагүй болно.

Үржил шимт хөрсийг хуулахдаа 0.2 метрээс ихгүй зузаан тайгаар бульдозероор хуулан түрж экскаватор-автосомасвалын хослолоор ашиглалтын хилийн гадна овоолж техникийн нөхөн сэргээлт хийх үед ашиглана.

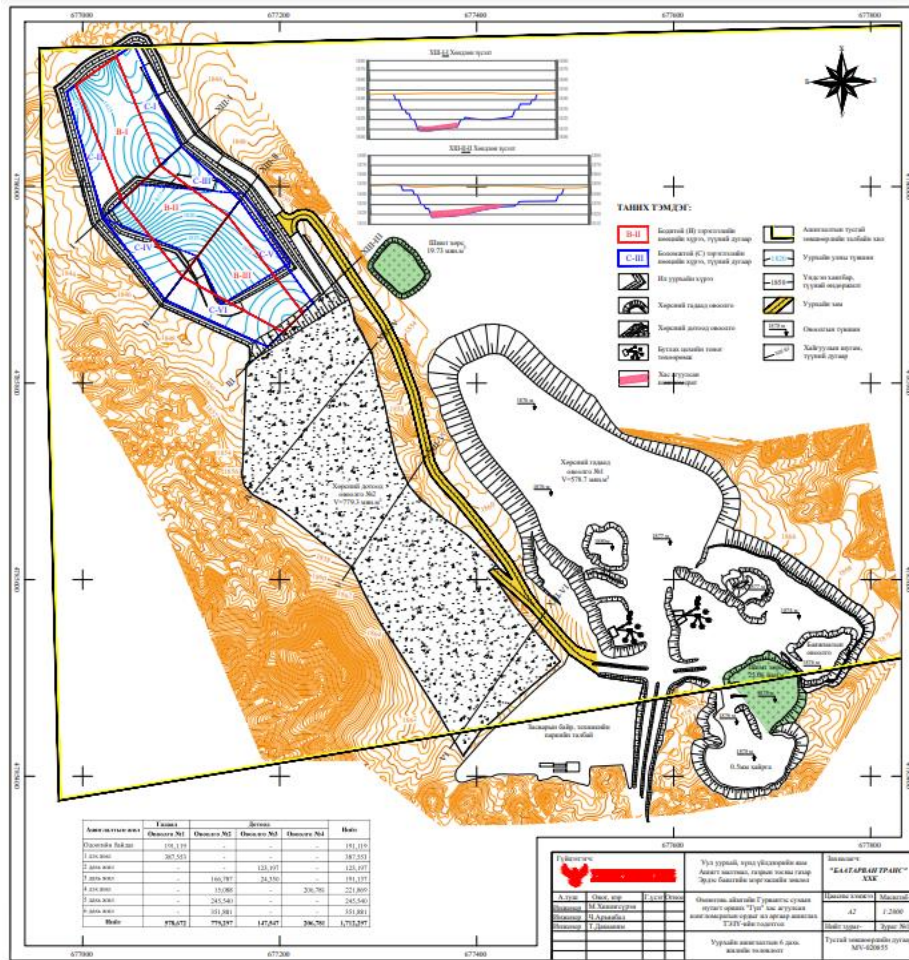
Хөрс хуулалтын ажил: Ил уурхайг нээх буюу эхлэх үед В-6/В-6'/ блокийн хөрсний чулуулгийг экскаватор-автосомасвалын хослолоор олборлолтын талбайн гадна гадаад овоолго хийнэ. Хөрс хуулалт болон элс олборлолтын ажил хийж тухайн хэсэгт тодорхой хоосон орон зай гаргаж, гарсан орон зайд тунаах нуурууд үүсгэх мөн экскаватор-автосомасвалын хослолоор дотоод овоолго хийх замаар хөрс хуулалтын ажлыг гүйцэтгэнэ.

Олборлолтын ажлыг экскаватор-автосомасвалын хослолоор олборлохоор төлөвлөгөө.

Хүснэгт 2. Уурхайн ашиглалтын саруудад олборлох блокуудын хэмжээ/2023 он/

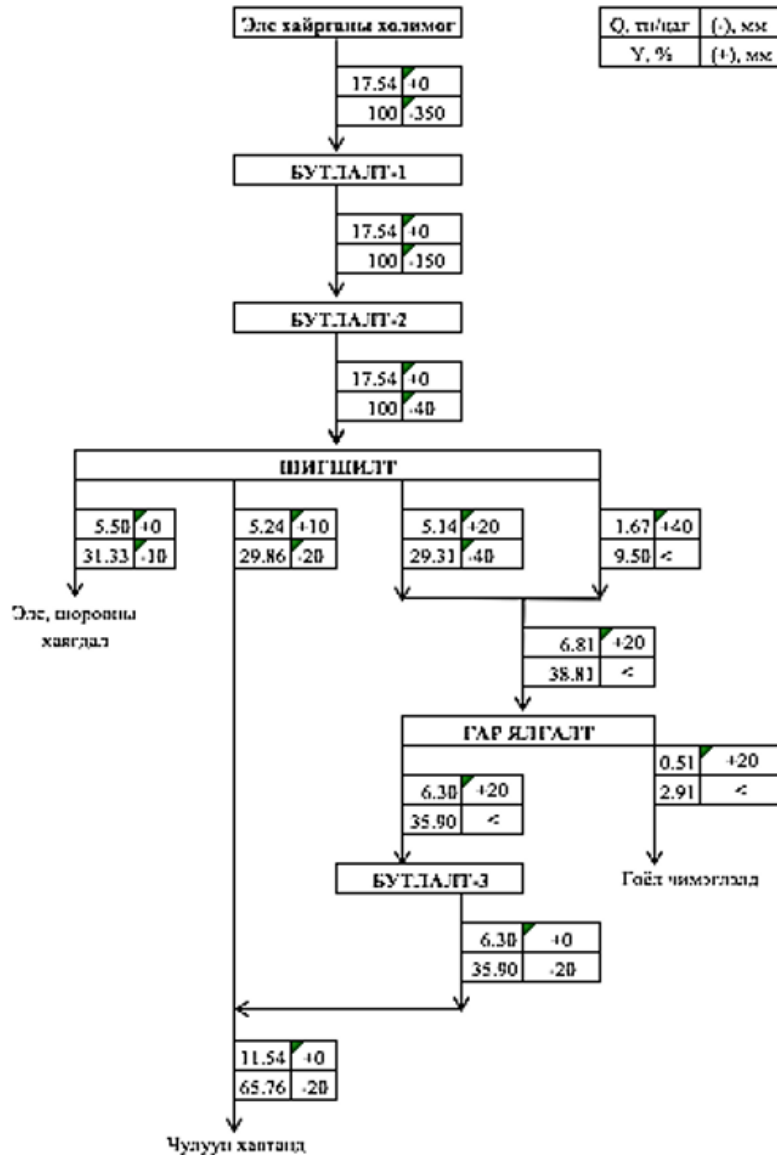
Үзүүлэлт	Геологийн нөөцийн зэрэг	Үйлдвэрлэлийн нөөцийн зэрэг	ҮАТөлөвлөгөө 2023 он
		В-5	В-5'
	С-09	В-15'	5,040
Жилд олборлох конгломератын хэмжээ, тн			67,610
	Шимт хөрсний хэмжээ, м ³		6,732
	Хөрс хуулалтын хэмжээ, м ³		417,000

Зураг 3. Уурхайн 6 дахь жилийн зураг/3D/

Баяжуулалтын технологи болон 2023 оны үйл ажиллагааны бүтээгдэхүүн гаргалт

Зураг 4. Баяжуулалтын технологи

- Шигшүүрийн шинжилгээний туршилтын дээрх үр дүнгээс харахад 10 мм-ээс дээш ангилал буюу хайрганцарын гарц 33.4% эзэлж байна. 10 мм-ээс доош ангилалын гарц 66.56% байна. Хайрганцарын бүрэлдэхүүнд жижиг ширхэгт алевролит 28.6%, брекчилсэн элсэн чулуу 19.5%, брекчилсэн цахиуржсан аргиллит 4.4%, хас 24.32%, микро-диорит 8.6%, дацит 10.0%, эрдсийн хэмхдэсүүд 4.6% байна.
- БАК-д хийлгүүлсэн ширхэгийн бүрэлдэхүүний шинжилгээгээр хайрганцар нь 64.4%, элс нь 21.35.6% байна.
- Цацраг идэвхийн шинжилгээгээр радийн эквивалент нь 60.8-86.0 Бк/кг, дунджаар 73.4Б к/кг ба барилгын материалд түүний зөвшөөрөгдөх хэмжээ болох 370 Бк/кг-аас 5 дахин бага байгаа нь түүгээр барилгын төрөл бүрийн хиймэл хавтан үйлдвэрлэхэд бүрэн тохирох ба мөн уг ордын хасыг ашиглан хийсэн гоёл чимэглэл, бэлэг дурсгалын эд зүйлст ашиглах нь эрүүл ахуйн ямар нэг сөрөг нөлөөгүй болно.
- Ордын элс, хайрганцар нь хүнд бетон эдэлхүүний түүхий эдийн шаардлагад бүрэн тохирч MNS-392-98, MNS-2803-2004 стандартын шаардлагыг хангаж байна. Бетоны найрлага тогтоох туршилтаар “Гүн” хас агуулсан конгломератын ордын элс, хайрганцарыг ашиглаж

M250 ба түүнээс дээш маркийн бетон эдэлхүүн үйлдвэрлэж болох нь тогтоогдсон ба энэ нь мөн барилгын хиймэл чулуун хавтан үйлдвэрлэх боломжтойг харуулж байна.

Хүснэгт 3. Үйлдвэр лүү орох тэжээлийн жил бүрийн төлөвлөлт

Ашиглалтын жил	Конгломератын хэмжээ	Хайрган чулууны нөөц		Хас чулууны нөөц	
		м ³	тн	м ³	тн
№	м ³	м ³	тн	м ³	тн
1	67,610	23,186	53,329	5,634	17,467

Хүснэгт 4. Бүтээгдэхүүн гаргалт

Конгломерат ын хэмжээ	Эзлэхүүн жин		Гоёл чимэглэлд			Чулуун хавтанд					
	хайрга	хас	Хас чулууны хэмжээ			Бусад чулууны хэмжээ			хас чулууны хэмжээ		
			м ³	тн/м ³	тн/м ³	Гарц, %	м ³	тн	Гарц, %	м ³	тн
67,610	2.30	3.10	2.91	2,691	8,341	60.54	23,186	53,329	5.22	4,831	17,467

Бутлан шигших үйлдвэрт чичиргээт тэжээгүүр, хацарт бутлуур, цохилтот бутлуур болон чичиргээт шигшүүр зэрэг үндсэн тоног төхөөрөмжүүдийг ашиглана.

Хүснэгт 5. Бутлан ангилах цехийн үндсэн тоног төхөөрөмжүүдийн жагсаалт

Д/д	Тоног төхөөрөмжийн нэр	Марк	Хүчин чадал	Хөдөлгүүрийн чадал	Тоо ширхэг
1	Үл хөдлөх гулдмай шигшүүр	P40 зам төмөр	-	-	1
2	Хүлээн авах бункер	2.7 м ³ эзлэхүүнтэй	-	-	1
3	Тэжээгүүр	ZG(F)-35-90	25	0.5	1
4	Хацарт бутлуур	PEV400x600	20-65		1
5	Цохилтот бутлуур	PF-0807	15 30	30 45	1
6	Чичиргээт шигшүүр	ЗҮК1225	10-70	5.5	1
8	Туузан конвейер	B800	-	11	2
9	Туузан конвейер	B500	-	7.5	5
	Нийт			--	13

Дэд бүтэц

Уурхайн хотхон.

Уурхайн барилга байгууламжийг үндсэндээ үйлдвэрлэлийн болон ахуйн барилга байгууламж гэж ангилна.

Уурхайн ажиллагсдын 40 тн-ийн контейнерыг ахуйн зориулалтаар бүрэн тоногдсон байранд байрлуулах бөгөөд 1 контейнерт 8 хүн байрлана. Контейнер хаус нь агааржуулагч болон кондешн зэргээр тоноглогдсон байна.

Мөн уурхайн тосгонд сагс волейболын талбай байх ба энэ нь амарч байгаа ажилтнууд биеийн тамираар хичээллэх боломжийг бүрдүүлэн ажиллахаар төлөвлөсөн.

Үйлдвэрлэлийн барилга байгууламж

Төслийн хугацаанд үйлдвэрлэлийн холбогдолтой түр барилга байгууламжуудыг барьж ашиглах бөгөөд эдгээр барилгууд нь контейнер болон сэндвичэн барилга байна. Үйлдвэрлэлийн барилга байгууламжид дараах барилга байгууламжууд хамаарна.

- Шатахуун түгээгүүрийн байгууламж
- Авто засварын газар
- Сэлбэг хэрэгслийн агуулах
- Хамгаалалтын хашаа, пост

Шатахуун түгээгүүр нь хагас далдлагдсан 40 тн-ын 2 ширхэг контейнер байхаар тооцсон. Шатахуун түгээгүүрийг зохих заавар журмын дагуу гал унтраах иж бүрдэл хэрэгслийг хэзээд авч хэрэглэхэд ямар нэгэн саадгүйгээр байрлуулж тоногдсон. Галын аюулаас урьдчилан сэргийлэх анхааруулах тэмдэг, тэмдэглэгээг зохих газарт байршуулна. Шатахуун түгээх станцын орчмын эргэн тойрон 8-10 м талбайг бетондох бөгөөд энэ нь нефтийн бүтээгдэхүүн асгарсан тохиолдолд газрын хөрс шууд бохирдохоос урьдчилан сэргийлсэн байх шаардлагатай юм.

Зураг 5. Шатахуун түгээх станцын байгууламж

Засварын газар нь кантенэйрэн барилга болон засварын талбайгаас бүрдэнэ. Задлах угсрах талбайд өргөгч кран болон дугуй задлагч гэх мэт овор ихтэй тоног төхөөрөмжийг задлах угсрах ажлууд явагдана. Засварын газар болон задлах угсрах талбайг мөн цементэлсэн. Засварын газрын хажууд засвар механикийн цехийн оффис амрах байр нь үргэлжлэн байрлахаар барилгын зураг төсөл хийгдсэн байна.

Зураг 6. Засвар, үйлчилгээний байгууламж

Сэлбэг, хэрэгслийн агуулах нь 30х25 харьцаа бүхий сэндвичэн барилга байх бөгөөд дотроо сэлбэг хэрэгслийг төрөлжүүлэн тавих тавиур бүхий тоноглогдсон байр байна. Энэ нь мөн засварын газартай үргэлж байх ба дотуураа шууд дамжин орох боломж бүхий хаалгатай байна.

Зураг 7. Сэлбэг, хэрэгслийн агуулах

Хамгаалалтын хашаа пост нь уурхайн тосгоныг тойруулсан төмөр торон хашаа байх бөгөөд хашааны орох гарах хаалган дээр хяналт хамгаалалтын пост байрлана. Хяналтын постын байр нь сэндвичэн байр байна. Тосгоны хашааны гадуур үер усны аюулаас сэргийлсэн суваг шуудуу байна.

Бусад: Мөн эдгээрээс гадна бууруулах дэд станцууд болон нөөцийн дизель станцууд бага жижиг байгууламжууд байрлана.

ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛӨЛ

Тус төслийн үйл ажиллагааны улмаас хүрээлэн буй орчинд учрах болзошгүй нөлөөллийг тогтоохдоо байгаль орчны суурь нөхцөл, урьд өмнө хийгдсэн байгаль, нийгэм, эдийн засгийн холбогдолтой судалгааны материалууд, судалгаа явуулсан мэргэжлийн экспертүүдийн дүгнэлтүүдийг үндэслэн тодорхойлов.

Хас агуулсан конгломератын ордыг олборлох үйл ажиллагааны улмаас газрын доорх ус хомсдох, чанарт нь өөрчлөлт орох, хөрсний бүтэц, бүрэлдэхүүн, геологийн тогтоц, агаарын төлөв байдал өөрчлөгдөх, ургамал нөмрөг багасах, эрдэс баялгийн төрөл, хэмжээ хомсдох, малын бэлчээрийн талбай устгах, агаарын бохирдол, ландшафтын хэлбэр, байгалийн өнгө төрх өөрчлөгдөх, хүн амын эрүүл мэндэд нөлөөлөх дуу шуугиан, уурхайг олборлолтын улмаас зэрлэг амьтад дайжих зэрэг сөрөг нөлөөллүүд байж болохын зэрэгцээ орон нутгийн дэд бүтэц сайжрах, орон нутгийн орлого нэмэгдсэнээр ядуурлын түвшинг бууруулах зэрэг нийгэм, эдийн засгийн салбарт үзүүлэх эерэг нөлөөллүүд байна.

Хүснэгт 6. Гол сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ, эрчим, үргэлжлэх хугацаа

№	Төслийн гол нөлөөлөл	Нөлөөлөлд өртөгч	Нөлөөллийн эрчим	Үргэлжлэх хугацаа
1	Шимт хөрс хуулалт	Газрын хөрс, бэлчээр, агаар	Хүчтэй	Төсөл хэрэгжих бүх хугацаанд
2	Олборлолт	Геологийн тогтоц, агаар	Хүчтэй	Төсөл хэрэгжих бүх хугацаанд
3	Тээвэр	Хөрс, агаар	Дунд зэрэг	Төсөл хэрэгжих бүх хугацаанд
4	Овоолго	Хөрс, агаар, шимт хөрс	Дунд зэрэг	Төсөл хэрэгжих бүх хугацаанд
5	Ус ашиглалт	Гүний ус	Дунд зэрэг	Төсөл хэрэгжих бүх хугацаанд

Хас агуулсан конгломератын ордын олборлолт тухайн бүс нутагт шууд нөлөөлөл үзүүлэхээс гадна энэ процесс нь олборлолт явагдаж байхад болон олборлолтын дараа байгаль нөхөн сэргээлт хийсэний дараа ч сөрөг нөлөөлөл нь үргэлжилнэ. Сөрөг нөлөөллийн эрчим нь олборлолт эхэлсэнээс хойш ихсэнэ. Хас агуулсан конгломерат олборлох үйл ажиллагааны улмаас уулын чулуулгийн тогтоц, агаарын чанар, гүний усны хэмжээ, чанар өөрчлөгдөх, хүн амын эрүүл мэндэд нөлөөлөх зэрэг сөрөг нөлөөллүүд байна.

Төслөөс газрын гадарга, хэвлийд нөлөөлөх байдал

Уурхайн үйл ажиллагааны улмаас 2023 онд ил уурхай, үйлдвэр, барилга байгууламж, зам, хөрсний овоолго зэрэг 1.26 га талбайг хамарсан эвдрэл үүсч байгаль орчинд сөрөг нөлөө учруулна.

Ордыг ашигласнаар газрын гадаргууг тодорхой хэсэгт өөрчлөхөөс гадна хөрсний бүтэц, дүүргийн гидрогеологийн горимыг өөрчилдөг.

Төслөөс агаарын чанарт үзүүлэх нөлөөлөл

Хас агуулсан конгломератын ордыг олборлох, бутлах, тээвэрлэх явцад машин механизмуудын түлшний шаталтаас гарах хорт хий /азотын давхар исэл, хүхэрлэг хий гэх мэт/, утаа болон цаг агаарын хуурайшилттай үед тэдгээрийн үйл ажиллагаагаар эвдэрсэн хөрснөөс тоос босох, дуу чимээ ихсэх зэргээр агаарын хими болон физик шинж чанарт нь сөрөг нөлөөлөл үзүүлэх болно.

Ил уурхайн аргаар ашигт малтмал, эрдэс түүхий эдийг олборлоход агаарт их хэмжээний тоос гарах нөхцөл бүрддэг. Бульдозер, ачигч зэрэг машин механизмуудаар хөрсийг хуулах овоолго хийх, түүхий эдийг бутлах, ачих зэрэг технологийн процессийн явцад салхитай нөхцөлд тоос ихээр гарч агаарыг бохирдуулах нөлөө үзүүлнэ.

Төслөөс хөрсөн бүрхэвчинд үзүүлэх нөлөөлөл

Төслийн үйл ажиллагаанаас хөрсөнд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг дурдвал:

- Төслийн үйл ажиллагааны явцад машин механизмаас болон хүний анхаарал болгоомжгүй байдлаас шатахуун, тослох материал хөрсөнд ил задгай асгарч, хөрсийг бохирдуулах;
- Уурхайд хөрсний овоолго хийх, хөрс тээвэрлэх зэрэг үндсэн үйл ажиллагаанд хүнд даацын олон машин ажиллахад хөрс их хэмжээгээр элэгдэл, эвдрэлд орж, хөрсний үржил шим алдагдана;
- Хүдрийг тээвэрлэх явцад талбайд элдэв хог хаягдал бий болж, ойр орчмын хөрсийг бохирдуулах, дагтаршсан шороон хэсэг суларч, цас борооны усанд норж, шавар шалбааг ихтэй, хуурай, салхитай үед тоос шороо босож, орчныг бохирдуулах зэргээр нөлөөлнө;
- Хөрсний биологийн нөөц хомсдох, үржил шим нь алдагдах, хуурайших зэрэг болно.

Төслөөс усан орчинд нөлөөлөх нөлөөлөл

- Унд ахуйн болон технологийн усны хэрэглээг өөрсдийн талбайд байрлах гүний худгаас хангана гэж “2023 оны ашиглалтын үйл ажиллагааны төлөвлөгөө”-ний тайланд тусгасан. Энэ нь газрын гүний усны нөөц, горимд тодорхой хэмжээгээр сөрөг нөлөөлөл үзүүлэх болно.
- Аадар борооны үед тус талбайн хойд болон зүүн талаас түр зуурын үерийн ус бууж, талбай дахь хөрс, хатуу шингэн хог хаягдал, хагшаас зэргийг урсгаж гадаргын усыг бохирдуулж болзошгүй.
- Төслийн үйл ажиллагаанаас ахуйн болон үйлдвэрийн хог хаягдал хөрсийг бохирдуулснаас гадаргын болон гүний усанд шууд бусаар нөлөөлнө.
- Газар шорооны ажлын үед газрын доорх ус агуулсан үеийг ухаж хөндөх нь газрын доорх усыг бохирдуулах магадлалтай.

Ургамлан нөмрөгт нөлөөлөх нөлөөлөл

Төслийн үйл ажиллагаанаас дараах байдлаар ургамлын нөмрөгт нөлөөлнө. Үүнд:

- Хог хаягдал салхиар дамжиж, тархах болон хөрсөнд нэвчих байдлаар ургамал, хөрс, гүний усыг бохирдуулах нөхцөл болно;
- Газар шорооны ажлын үед ургамлын үе хөрсийг хуулах;
- Төслийн түүхий эд, материалыг зөөх тээвэрлэх;
- Хөрс хуулах, хөрсний овоолго хийх;
- Төслийн явцад бусад зориулалтаар газар ашиглахад ургамлын төрөл зүйл устаж үгүй болох, хувьсаж өөрчлөгдөх сөрөг нөлөөлөлтэй.

Төсөл хэрэгжих орчны амьтны аймагт нөлөөлөх нөлөөлөл

Хас агуулсан конгломератын ордыг ашиглах төсөл хэрэгжүүлэх хугацаанд хүн, машин техникийн дуу чимээ, хөдөлгөөн нэмэгдсэнээс, үүний хамтаар, уурхайн үед үүсэх дуу чимээнээс тухайн нутгийн зэрлэг амьтдад шууд физик үйлчлэл, техногенезийн стресс үүсэх, бэлчээр, тэжээлийн хомсдол гарах зэрэг сөрөг нөлөөлөл үзүүлнэ. Дээрх төрлийн сөрөг нөлөөллөөс шалтгаалан орчны бүс дэх амьтад идээшсэн нутгаасаа дүрвэн зайлах, байршил нутгаа өөрчлөх зэрэг хариу үйлдэл гаргах бөгөөд энэ явцдаа олноор тэжээлийн хомсдол ба орчны өөрчлөгдлийн улмаас үхэж үрэгдэх, бусад махчин амьтдын идэш болох зэрэг зүй бус хорогдолд өртөж болзошгүй юм. Иймд төслийн талбайг эзэмших, уурхайн үндсэн ба туслах үйл ажиллагааг эхлэх хугацаа, горимыг дээрх нөхцөл байдалтай уялдуулан нарийн төлөвлөх, орон нутгийн ан амьтан хамгаалах, малчдын нөхөрлөл, санаачлагуудтай, шаардлагатай гэж үзвэл, мэргэжлийн байгууллагуудтай хамтарч уулын ажлын үед дагаж мөрдөх хамтарсан төлөвлөгөөтэй ажиллах шаардлагатай. Төслөөс үзүүлж болзошгүй сөрөг нөлөөлөл нь дараах хүчин зүйлсээр тодорхойлогдоно. Үүнд :

- Техникийн осол аваар
- Ухсан нүхэнд мал, амьтан унаж осолдох

Уурхайн үйл ажиллагааг зохион байгуулалттай явуулж, тээвэрлэлтийн замыг олон салаалуулалгүй, тэмдэг тэмдэглэгээгээр удирдан хязгаарлах нь нутгийн газар ба хөрс, ургамал, амьтдыг хамгаалах нэгэн төрлийн арга хэмжээ болно.

Хог хаягдал, ариун цэвэр бохирын асуудлыг сайтар төлөвлөхгүй бол хүнд ойромсог амьдардаг, хог хаягдлын индикатор гэгдэх зүйлүүдийн тоо өсөх магадлалтай.

Төслөөс нийгэм, эдийн засгийн хөгжилд үзүүлэх нөлөөлөл

Төслөөс нийгэм эдийн засагт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулахын тулд:

- Аюулгүй ажиллагааны дүрмийг баримтлах
- Ажилчдыг эрүүл мэндийн үзлэгт жил бүр хамруулах,
- Техник, тоног төхөөрөмжийн аюулгүй байдалд байнгын хяналт тавих
- Ажилчдын ажлын байрны аюулгүй орчныг бүрдүүлэх, хүнд нөхцөлд ажиллагсдад нэмэгдэл цалин, урамшуулал олгох
- Ажилчдын цалинг цаг тухай бүрт нь олгох зэрэг арга хэмжээнүүдийг авч хэрэгжүүлнэ.

БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТУХАЙН ЖИЛИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө нь төсөл хэрэгжих нутаг дэвсгэрийн байгаль орчныг хамгаалах, зүй зохистой ашиглах, нөхөн сэргээх, нарийвчилсан үнэлгээний зөвлөмжийн хэрэгжилтийг хангах, нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээгээр тогтоосон сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах, урьдчилан сэргийлэх, төсөл хэрэгжих орчинд бий болж болзошгүй сөрөг үр дагаврыг хянах, илрүүлэх үндсэн зорилготой.

Баатарван транс ХХК-ийн Гүн нэртэй хас агуулсан конгломератын ордын 2023 оны БОМТ-д тусгагдсаны дагуу сөрөг нөлөөллийг бууруулах чиглэлээр хөрсөн бүрхэвч, агаар, газар доорх ус, биологийн олон янз байдал, газар, дүйцүүлэн хамгаалал болон нийгмийн хариуцлагын хүрээнд хийгдсэн ажлын төлөвлөгөөний гүйцэтгэлийг оруулав.

1. 2023 ОНЫ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

1. Агаарын чанар

1.1. Хуурайшилттай үед гадаад ба дотоод тээврийн замыг услаж тоосжилтыг бууруулж байх

Уурхайн талбай доторх замуудад тогтмол усалгааг дулааны улиралд өдөр бүр, хүйтний улиралд тоосжилт ихтэй, шаардлагатай тохиолдолд хийж байна. Усны дүгнэлтэд заагдсаны дагуу 78 куб метр усыг замын усалгаанд ашигласан байна. Хүдэр бутлах хэсэгт тоос бууруулах зориулалтаар спрей буюу шүршигч суурилуулахаар технологийн шийдлийг судалж байна.

Зураг 8. Зам усалгаа

1.2. Машин механизмаас гарах утаанд хяналт тавих

Бүх төрлийн тээврийн хэрэгсэл болон хөдөлгүүрт төхөөрөмжүүдийг үндсэнд нь хөнгөн, дунд, хүнд оврын, хүн тээврийн гэж дөрөв хуваан ангилж засвар үйлчилгээг хийж гүйцэтгэдэг. Хүн тээврийн (Автобус хамаарна) ангилалд хамаарагдах тээврийн хэрэгслүүдэд 15000 км тутамд тос солих болон бусад шаардлагатай засвар үйлчилгээнүүдийг хийдэг бол дунд оврын тээврийн хэрэгслүүдэд 250, 500, 750, 1000, 2000, 4000 мот/цаг тутамд, хүнд даацын тээврийн хэрэгслүүдэд 50, 250, 500, 750, 1000, 1250, 1500, 1750, 2000 мот/цаг тутамд тос солих болон бусад шаардлагатай засвар үйлчилгээнүүдийг хийдэг. Нэмэлтээр дотоод улирлын болон улсын жил тутмын үзлэг зэргийг тогтмол хийж гүйцэтгэж байна.

1.3. Шатах тослох материалын хадгалалтанд хяналт тавих

Бүх төрлийн тээврийн хэрэгслийн шатахуун галын дүгнэлтэд үндэслэн шатахуун түгээх зориулалтын станцад хадгалалтын горим алдагдалгүй хадгалагдаж байна. Уурхайн бүсийн нийт тээврийн хэрэгсэлд 30 хоног тутамд 50 орчим тонн шатахуун хэрэглэж байна. Уурхайн бүсийн бүх төрлийн тээврийн хэрэгсэл болон хөдөлгөөнт төхөөрөмжүүдэд шаардлагатай тослох материалын хадгалалтын хувьд ямар нэгэн исэлдэх, ангижрах урвалын үйлчлэлгүй, зориулалтын хадгалах байранд хадгалагдаж байна.

Зураг 9. Шатахуун түгээх станц

2. Гадаргын ба газрын доорх усны нөөц

2.1. Ус ашиглах дүгнэлтэд зааснаас бусад зориулалтаар ус ашиглах, Усны тухай хууль тогтоомж зөрчсөн үйлдэл гаргахгүй байх

Уурхайн ажилтнуудын ундны усны хэрэглээг зохицуулах ус ашиглуулах дүгнэлт болон ус ашиглах гэрээг удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөөнд заагдсаны дагуу 2023 оны 08 сард хийгдсэн бөгөөд уурхайн ундны усны худганд баталгаат тоолуур суурилуулан, сар бүр усны акт үйлдэж байна. Тус худгаас дүгнэлтэд заагдсаны дагуу ажилтнуудын унд ахуй болон зам усалгаанд ашиглахаас бусад тохиолдолд хууль тогтоомж зөрчсөн үйлдэл гаргахгүй ажиллаж байна. Мөн жил болгоны усны тэмдэглэлт өдөр нийт ажилчдад усны талаар сургалтыг зохион байгуулан ажиллаж байна.

3. Хөрс, ургамлан бүрхэвч

3.1. Хяналтгүйгээр газар хөндөхөөс сэргийлж, олон салаа зам гаргахгүй байх, нэг чиглэлд зорчиж хэвших

Уурхайн ашиглалтын талбайд олон салаа зам гаргахгүй байхад анхаарч уурхайн талбайн доторх замуудад тэмдэг тэмдэглэгээнүүдийг шаардлагатай газруудад байрлуулан ажиллаж байна. Мөн хяналтгүйгээр газар хөндөхөөс сэргийлж уулын ажлын төлөвлөгөөнд заагдсаны дагуу үйл ажиллагаанд хяналт тавин ажиллаж байна. Мөн операторуудад газар хөндөхөөс сэргийлэх тухай сургалтыг тогтмол явуулж байна. Олон салаа зам гаргахгүй байх, нэг чиглэлд зорчиж хэвшүүлэхэд ашиглаж буй бүх замууд дээр тэмдэг тэмдэглэгээ тавьж, хурдны хязгаарын 5, 10, 20, 40 км/цаг тэмдгүүдийг байршуулж ажиллаж байна. Уурхайн бүсэд тэмдэг тэмдэглэгээтэй сайжруулсан шороон замаар тээвэрлэлт болон зорчих хөдөлгөөн хийгдэж байна. Мөн кемп орчимд олон салаа зам үүсэхээс сэргийлэн явган зорчигчдын замыг хатуу хучилттай болгосон.

Зураг 10. Зам

3.2. Машин техникийн үйлчилгээ, засварыг тусгай бэлтгэсэн талбайд явуулж хэвших

Урт болон богино хугацааны газар ашиглалтын төлөвлөлтийн дагуу хөрсөн бүрхэвч доройтохоос сэргийлж, уурхайн бүсийн техник хэрэгслийн засвар үйлчилгээг тусгай бэлтгэсэн талбайд явуулж байна. Засварын хэсгийг тусгайлан нэг цэгт төвлөрүүлсэн бөгөөд уг талбайд ус, тос үл нэвтрэх мембран дэвсэн бетонжуулсан болно.

Зураг 11. Засвар үйлчилгээний байр

3.3. Уурхайн кемп орчимд ногоон байгууламжийг арчлах

Зураг 12. Кемп орчмын засч, тэгшилсэн талбайг ургамалжуулсан байдал

4. Амьтны аймаг

4.1 Ан амьтны тухай хуулийн /шинэчилсэн найруулга/-аас танилцуулах самбар, постер хийх

Ан амьтны тухай хуулийн /шинэчилсэн найруулга/-аас мэдээлэл бэлтгэн байгаль орчны мэдээллийн самбарт байршуулав.

2. НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

2.1. Талбайн гадаргуун дээрх хог хаягдлыг цэвэрлэж, дотоод овоолгоор дүүргэлт хийж, өнгөн хөрс дэвсэх

Уулын ажлын төлөвлөгөөний дагуу олборлолт явагдаж, зөвшөөрөгдсөн ажлыг хийж дуусгамагцаа эвдэрсэн газарт техникийн нөхөн сэргээлт хийхийг шаардлага болгон ажилласан болно. Түүнээс гадна техникийн нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөөг жил бүр гаргах бөгөөд уг төлөвлөгөөгөөр техникийн нөхөн сэргээлтэд бэлэн байхыг шаардаж ажиллаж байна.

Техникийн нөхөн сэргээлт хийх талбай нь 2.7 га гэж төлөвлөгдсөн. Техникийн ажил эхлэхээс өмнө нөхөн сэргээх талбайд үлдсэн хог хаягдал, асгарсан бодисыг цэвэрлэж, хуримтлагдсан хог хаягдлыг уурхайн хог хаягдлын цэгт хуримтлуулан хадгалж, Гурвантэс сумын хогийн цэг рүү тээвэрлэн шилжүүлсэн болно. Газрын хэлбэр байдал байгалиараа, эргэн тойрныхоо газар нутагтай адилхан харагдахаар техникийн нөхөн сэргээлтийг хийсэн болно. Талбайн гадаргуун дээрх хог хаягдлыг цэвэрлэж, 2,7 га газарт дотоод овоолгоор дүүргэлт хийсэн. Өнгөн хөрсний зузаан нь газар хөндөж эхлэхэд хуулж авсан өнгөн хөрсний давхаргатай адил зузаантай байхаар хадгалж байсан өнгөн хөрсөө газрын гадарга дээгүүр жигд тарааж ажиллалаа.

Зураг 13. Техникийн нөхөн сэргээлт

2.2. Биологийн нөхөн сэргээлт хийх

2023 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд 1 га газарт биологийн нөхөн сэргээлт хийхээр төлөвлөсөн. 2022 оны төлөвлөгөөнд биологийн нөхөн сэргээлтийн туршилтын зорилгоор Соргүй согоовор, Улаан ботуулийг 0,7 га газарт үрийг гар аргаар цацаж, ургалтын явцыг ажиглахаар төлөвлөж ажилласан. Эхний жилд анх үр суулгаж байгаа учраас техникийн нөхөн сэргээлт хийсний дараа 1 жилийн дотор хөрс нь байгалийн элэгдэлд орж, нягтрах, хатуурахаас өмнө биологийн нөхөн сэргээлтийг явуулах нь хамгийн тохиромжтой байдаг нөхцөл байдлаас шалтгаалаан өмнө жилийн биологийн нөхөн сэргээлтийн туршилтын үр дүнд дээрх ургамлуудын ургалтын чанар сайн байсан учир 2-р сард хийгдсэн техникийн нөхөн сэргээлтийн талбайдаа үр цацаж ажилласан. Ингэхдээ улаан ботууль, царгас болон хуурай, ганд тэсвэржилтэй соргүй согооврын үр цацаж ажиллалаа. Нөхөн сэргээлтийн дараах хяналт шинжилгээг таван жилийн хугацаанд туршилтаар хэрэгжүүлнэ. Хэрэв жил тутмын хяналт шинжилгээгээр сөрөг, эсхүл сайжруулах шаардлагатай талбай байна гэсэн үр дүн гарвал нөхөн сэргээлтийг дутуу хийсэн суурь шалтгааныг судалж, нөхөн сэргээлтийн ажлыг хангалттай хэмжээнд удирдах буюу нөхөн сэргээлтийн ажлыг төлөвлөгөөнд нэмэлтээр оруулахаар ажиллаж байна. Үүнээс гадна шоргоолж, цог хорхойг уул уурхайн нөхөн сэргээлтийн чухал үзүүлэлт гэж үздэг тул эдгээр шавжийн зүйлийн бүрдлийг бүрдтэл нөхөн сэргээлтийг хийхээр ажиллаж байна.

Зураг 14. Биологийн нөхөн сэргээлт

3. ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

3.1 Наран даацын булгийн эх хашаалах

2022 оны БОМТ-г үндэслэн уурхайн бүс нутагт “Биологийн олон янз байдлын дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний судалгаа” хийхээр “Эх монголын байгаль” ХХК-тай гэрээ байгуулж ажилласан бөгөөд эхний жилд дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөөнд тусгагдсан “Наран даац”-ын булгийн эхийг хашиж хамгаалах ажлыг хэрэгжүүлж ажилласан болно. “Наран даац”-ын ойролцоо байх Баруун, Дунд, Зүүн мухрын булгуудын эхийг хаших замаар ундаргыг сайжруулах ажилласан болно. Ингэснээр мал болон зэрлэг туруутан амьтны нөлөөллөөр булгийн эх, ундарга шаварт дарагдахгүй, урсац нэмэгдсэнээр бусад биологийн төрөл зүйл ундаалах нөхцөл байдал бүрдэх болно. Булгийн эх хашаалах нь баримтлах эрх зүйн баримт бичиг, стандарт байхгүй хэдий ч байгальд ээлтэй, байгалийн өнгө дагуу хийцтэй, амьтны хөл, эвэр орооцолдохгүй байхаар өндөр нь 1,5 метрээс намгүй, нүд хоорондын зайг 10x10 см байхаар шийдсэн болно. Үүнээс гадна мал амьтны ундны усны танк шинээр урт болгож байрлуулан тавьж ажиллалаа.

Зураг 15. Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний дагуу хийгдсэн ажил

4. НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ, НӨХӨН ОЛГОВОР ОЛГОХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

Гүн хас агуулсан конгломератын уурхай нь Өмнөговь аймгийн Гурвантэс сумын нутаг дэвсгэрт харъяалагддаг, төслийн талбайд айл өрх суурьшаагүй айлын өвөлжөө, хаваржаа байхгүй учраас нүүлгэн шилжүүлэх ажил хийгдээгүй ба төслийн талбайд бус уурхайн үйл ажиллагаанаас үүсэх нөлөөллийн бүсэд 4 айл оршин суудаг.

Хүснэгт 7. Орон нутгийн иргэдтэй хамтран ажилласан байдал

№	Нөлөөлөлд өртөх айл өрх	Санал хүсэлт	Нөхөн олговор олгох арга хэмжээ
1	Иргэн Б.Батбаяр	-Гүний худагт нарны цахилгаан үүсгэвэр суурилуулах -Цахилгаан эрчим хүчээр хангах	1 тн тэжээлийг хүлээлгэн өгөв. Гурвантэс сумаас уурхайн бүсэд цахилгааны шугам татах ажил хүлээлтийн байдалтай байна.
2	Иргэн Д.Сийлэгбазар	-Тэжээл хүлээлгэн өгөх	1 тн тэжээлийг хүлээлгэн өгөв.
3	Иргэн О.Түвшинжаргал	-Тэжээл хүлээлгэн өгөх	1 тн тэжээлийг хүлээлгэн өгөв.
4	Иргэн Д.Түмэнжаргал	-Тэжээл хүлээлгэн өгөх	1 тн тэжээлийг хүлээлгэн өгөв.

Зураг 16. Тэжээл хүргүүлж буй байдал

5. ТҮҮХ, СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

Төслийн талбайд түүх, соёлын дурсгалт зүйл, газрын гадарга болон хэвлийд ил харагдах археологийн олдвор одоогоор тааралдаагүй бөгөөд төслийн хэрэгжилтийн явцад ямарваа нэгэн түүх соёлын дурсгалт зүйл олдох үед холбогдох хууль тогтоомжид заасны дагуу засаг захиргааны байгууллага болон холбогдох байгууллага болох ШУА-ийн Түүхийн хүрээлэнд даруй мэдэгдэж төслийн үйл ажиллагааг түр хугацаагаар зогсоох болно.

Монгол Алтайн уулсын үргэлжлэл болон Өмнийн их говийн баруун хэсэгт оршин байдаг байгалийн ховор сонин үзэсгэлэнт тогтоцтой, ан амьтан араатан жигүүртэн хосолсон нутаг бол Тост, тосон бумбын нуруу юм. Энэхүү байгалийн үзэсгэлэнт газрыг 2019 оны 08 сарын 19 өдрийн 319 дүгээр тогтоолоор 896,540 га талбайг нөөц газрын ангиллаар улсын тусгай хамгаалалтад авч, улмаар хамгаалалтын захиргаа байгуулагдан ажиллаж байгаа.

6. ОСОЛ ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

6.1. Болзошгүй эрсдэлээс хамгаалсан сургалт зохион байгуулах

Уурхайн бүс орчимд хүний биед сөрөг нөлөөлөл учруулж болохуйц мөлхөгчдийн ангийн амьтад үзэгдэх тохиолдол бий. Үүнээс үүдэн ажилтнуудын эрүүл мэндэд эрсдэл үүсэж болзошгүй тул урьдчилсан сэргийлж, хамгаалахаар уурхайн ХАБЭА, эмч, байгаль орчны мэргэжилтний зүгээс нийт ажилчдад сургалт орсон байна.

Зураг 17. ХАБ сургалт

Зураг 18. Уурхайн эмчийн сургалт

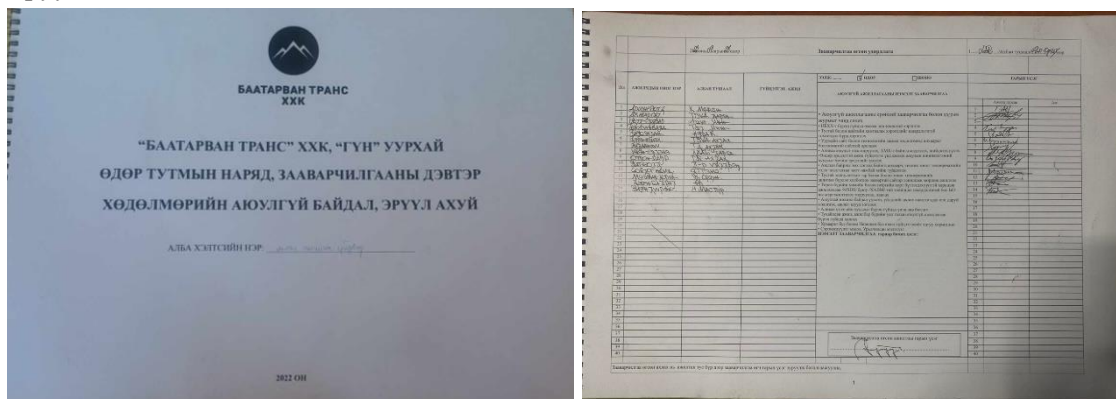
Зураг 19. Байгаль орчны сургалт

Бүх ажилчдыг газар хөдлөлтийн үед авах арга хэмжээний болон гал түймэр унтраах мэргэжлийн сургалтад хамруулах ажлыг гүйцэтгэв.

Галын дохиолол, гал унтраах багаж хэрэгслийг шаардлагатай газруудад байрлуулах, гал түймрээс сэргийлэх талаар анхааруулга, санамжийн хуудас хийж, шаардлагатай газруудад нүдэнд харагдахуйц газруудад байрлуулах ажлыг гүйцэтгэсэн.

Ажилтнуудыг ээлжинд гарахын өмнө аюулгүй ажиллагааны зааварчилгаанд хамруулдаг ба хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн сургалт зохион байгуулах, жолооч бүрийг даатгалд хамруулах ажлыг хийж байна.

Зураг 20. Аюулгүй ажиллагааны дүрэм биелүүлэх гарын үсэг

6.2. Аюул тохиолдсон газрыг хамгаалалтанд авч, хор аюулын таних тэмдэглэгээг байршуулж холбогдох мэргэжлийн байгууллагыг дуудан туслалцаа авах

Гал түймрийн улмаас үйлдвэрийн үйл ажиллагаа доголдох, зогсох зэрэг эрсдэл учираагүй болно.

Зураг 21. Анхааруулах тэмдэг тэмдэглэгээ

6.3. Галын хорыг шалгаж шаардлага хангахгүй хорыг сольж шинэчлэн цэнэглэж байршуулах

Уурхайн бүсийн 4 цэгт галын аюулгүй байдлыг хангасан галын хор иж бүрдлийг байршуулж, галын хорыг тогтмол шалгаж, шаардлага хангахгүй хорыг сольж шинэчлэн, цэнэглэж байршуулах ажил тогтмол хийгдэж байна.

Зураг 22. Галын хор иж бүрдэл

Мөн Өмнөговь аймгийн Гурвантэс сумын гал түймэр унтраах, аврах 067-р анги болох мэргэжлийн байгууллагаар галын дүгнэлт гаргуулсан.

Зураг 23. Галын дүгнэлт

6.4. Шатах тослох материалын болон хаягдлыг түр хадгалах цэгийг хөрс бохирдохоос хамгаалж бэлтгэх

Уурхайн бүх төрлийн техникийн засвар үйлчилгээний явцад асгаралт үүсэж болзошгүй шатах тослох материалыг хөрсөнд нэвчиж, бохирдуулахаас сэргийлж, хөдөлгөөнт техник бүрд урьдчилсан үзлэгийг тогтмол явуулж байна. Асгаралт үүссэн тохиолдолд бохирдсон хөрсийг саармагжуулан ажиллаж байна.

Мөн цементлэн бэлтгэсэн талбайд цуглуулан хадгалж байна.

Зураг 24. Шатах тослох материал хадгалалт

7. ХОГ, ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

7.1. Хог хаягдлын төрөл тус бүрээр ангилан ялгаж, түр хадгалах цэгийг хашаа хамгаалалт хийж, тохижуулах

Хог хаягдлаа зориулан бэлтгэсэн хашаа хамгаалалттай талбайд түр хадгалах цэгт ялган хаяж байна.

Зураг 25. Хог хаягдлаа ялган ангилсан байдал

7.2. Дахин ашиглагдах хаягдлыг хоёрдогч түүхий эд авдаг аж ахуйн нэгж байгууллагатай хийсэн гэрээний дагуу хуванцар савыг нийлүүлэх

Хоёрдогч түүхий эдийг ялган цуглуулж Улаанбаатар хотруу шилжүүлэн “Төвшин сайхан мөнх” НҮТББ дахин боловсруулах байгууллагат гэрээний дагуу нийлүүлж байна.

Зураг 26. Хоёрдогч түүхий эдээ ангилсан байдал

7.3. Шаардлага хангасан цэгт төвлөрүүлж орон нутагтай хог ашиглалтын гэрээ хийж зайлуулна.

Хог хаягдалтай холбоотой бүх гэрээнүүд хийгдсэн бөгөөд тайлангийн ард хавсаргав.

7.4. Хаягдал дугуй, машин техникийн хаягдал төмөр, сэлбэгийг нэг цэгт төвлөрүүлэх

Хаягдал дугуй, машин техникийн хаягдал төмөр, сэлбэг зэргийг уурхайн хог хаягдлын бүсэд төвлөрүүлж байсан бөгөөд Гурвантэс сумын иргэний хүсэлтээр хаягдал дугуй болон төмрийг хүлээлгэн өгсөн болно.

Зураг 27. Төмрийн хог хаягдал

7.5. Аюултай хог хаягдлын цэгийн талбайг цэвэрлэж засаж, тохижуулах, асгаралт үүсэхээс хамгаалах

Аюултай хог хаягдлаа ялган ангилаж цементлэн зассан талбайд хаягдал зай хураагуур, ажилласан тос масло хурааж байна.

Зураг 28. Аюултай хог хаягдал ялган ангилж буй байдал

7.6. Тонго төхөөрөмжийн засвар үйлчилгээний явцад гарсан аюултай хог хаягдлыг контейнерт хадгалах /аккумулятор, баттерей, ашиглагдсан шатах тослох материал, тос малын сав/

Аюултай хог хаягдлаа ялган ангилаж цементлэн зассан талбайд хаягдал зай хураагуур, ажилласан тос масло хурааж байна. 2023 онд аюултай хаягдал шилжүүлэх, тээвэрлэх гэрээг “Элемент” ХХК-тай шинэчлэн байгуулж, аюултай хаягдлыг шилжүүлж ажилласан.

Зураг 29. Хаяг зай хураагуурыг хадгалаж буй байдал

ХАВСРАЛТ №2

АЮУЛТАЙ ХОГ ХАЯГДАЛЫН ДАГААДАА БИЧИН

1. Үүсгэнэний нэвтрэх мэтгэлтэй: Дараах бичгийн дугаар: **№ 1**

2. Аюултай хог хаягдал хэрэглэнг ажлаа: Огноо: **2023.06.22**

3. Тогтвортой байдал мэтгэлтэй: Тогтвортой байдал мэтгэлтэй: **08.50 МИТ**

4. Аюултай хог хаягдалын ангилалын мэтгэлтэй:

№	Аюултай хог хаягдалын ангилал	Хэмжээ	Нэгж
1	Бохирдсон хуванцар савны хаягдал	428,1	кг
2	Агаар шүүгч	309,87	кг
3	Тосны филтер	23	кг
4	Бохирдсон төмөр савны хаягдал	81,11	кг
Нийт		842	кг

5. Тогтвортой байдал мэтгэлтэй: **Төвөрхийн үед ажлаартай ажиглах**

6. Аюултай хог хаягдал үзсэн ажлаа: Огноо: **2023.06.22**

7. Хүлээн авсан: **ТЭЭВЭРЛЭВ**

8. Аюултай хог хаягдал үзсэн ажлаа: Огноо: **2023.06.28**

АЮУЛТАЙ ХОГ ХАЯГДАЛ УСТГАЛЫН АКТ

Аюултай хог хаягдал тээвэрлэх, цуглуулах, шатаах, устгах төвлөрсөн байгууламж:
Ханг: НД, 3-р хороо Бүс нүүр 12610 гудамж 77 тоот Утас: 7707-3790, 7717-3131

2023 оны 06 сарын 30 өдөр   Актын дугаар: 23/121   Улаанбаатар хот

Аюултай хог хаягдал үүсгэгч: "Баатарван транс" ХХК

Устгахад оруулсан аюултай хог хаягдалын жагсаалт

№	Хаягдалын нэр, төрөл	Хэмжээ	Нэгж /кг, л/	Аюулын ангилал
1	Бохирдсон хуванцар савны хаягдал	428,1	кг	Аюултай
2	Агаар шүүгч	309,87	кг	Аюултай
3	Тосны филтер	23	кг	Аюултай
4	Бохирдсон төмөр савны хаягдал	81,11	кг	Аюултай
Нийт		842	кг	-

Хүлээгч: Хүлээн авсан: _____

УСТГАЛЫН АКТ

Устгасан аргачлал:
Дээрхи 842 кг химийн аюултай болон хортой бодисын хог хаягдалыг "Эм, халдвартай хог хаягдал болон химийн бодис /урвалж/" устгах комисс хүлээн авч зориулалтын шатаах зууханд 1200°C-г бүрэн шатааж хаягдал үнсийг дацифилдаж устгав.

Жич: Устгагд орсон бодисын нэр төрөл, жагсаалт, устгалын зураг хавсаргав.

Зураг 30. Аюултай хог хаягдал шилжүүлсэн баримт

7.7. Ашиглагдсан шатах тослох материалыг битүү саванд хадгалах

Манай компани нь аюултай хог хаягдал дахин боловсруулах "Элемент" ХХК, "Төвшин сайхан мөнх" НҮТББ байгууллагуутай хийсэн гэрээний дагуу аюултай хог хаягдлаа шилжүүлэн ажилладаг болно.

Зураг 31. Ажилласан тос масло хаягдлаа ангилан хадгалж буй байдал

8. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

8.1. Мэргэжлийн байгууллагатай хамтран сургалт, сурталчилгааг ажилчдад хийх

Манай “Баатарван Транс” ХХК нь Мэргэжлийн байгууллагатай хамтран хөдөлмөр хамгаалал, байгаль орчныг хамгаалах, гал түймрээс урьдчилсан сэргийлэх талаар сургалтад ажилтнуудыг тогтмол хамруулж ажиллаж байна.

Удирдлага зохион байгуулалтын ажлын төлөвлөгөөгөөр мэргэжлийн байгууллагатай хамтран ажилтнуудад танилцуулан сургалт явуулав.

Зураг 32. Сургалтын үеийн зураг

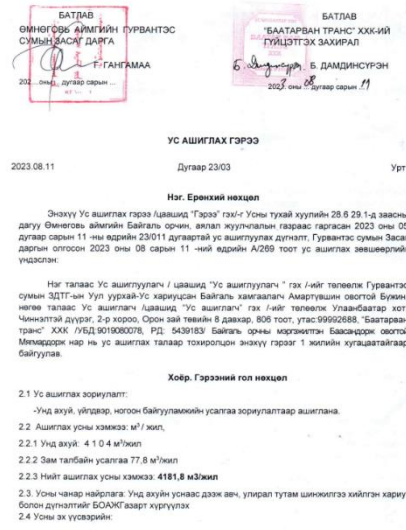
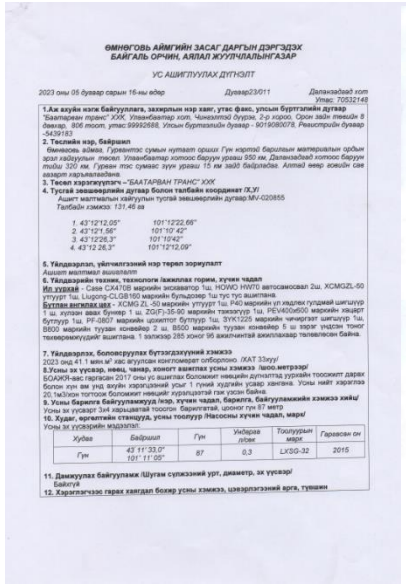
8.2. Байгалийн нөөц ашигласны төлбөр хураамжийг цаг хугацаанд төлж барагдуулж байх

“Баатарван транс” ХХК нь Байгалийн нөөц ашигласны төлбөр хураамжийг цаг хугацаанд төлж барагдуулдаг болно. Байгалийн нөөц ашигласны төлбөр төлсөн баримтыг хавсралтад хавсаргав.

8.3. Төслийн үйл ажиллагааны ус хэрэглээнээс үүсэх газрын доорх усны түвшний бууралт, газрын доорх усны нөөцийг багасгахаас сэргийлж гүний худагт ус ашиглах дүгнэлт гаргуулах

Өмнөговь аймгийн Засаг даргын дэргэдэх Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газрын 2023 оны 05 дугаар сарын 16-ны өдрийн дугаар 23/011 Ус ашиглуулах дүгнэлтийг гаргуулан ажилласан болно. Ус ашиглах дүгнэлтийн дагуу Гурвантэс сумын засаг даргатай ус ашиглах гэрээ байгуулан гэрээний дагуух төлбөрийг төрийн дансанд төвлөрүүлж ажиллаж байна.

Гурван тэс сумын Засаг даргатай 2023 оны 08 сарын 11 ны өдрийн дугаар 23/03 ус ашиглах гэрээ байгуулан ажилласан.

8.4. Ажилтнуудын унд ахуйн усны хэрэглээ болон тоосжилтыг дарах, мод усалгаанд ашиглах усны төлбөр тооцоог нэхэмжлэхийн дагуу холбогдох байгууллагад төлөх

“Баатарван Транс” ХХК нь Ус ашиглах дүгнэлтийн дагуу Гурвантэс сумын засаг даргатай ус ашиглах гэрээ байгуулан ажилтнуудын унд ахуйн усны хэрэглээ болон тоосжилтыг дарах, мод усалгаанд ашигласан төлбөр тооцоог гэрээний дагуух төлбөрийг төрийн сангийн дансанд төвлөрүүлж ажиллаж байна.

Төрийн банк		Огноо: 2023/08/11			
ТАТВАР ТӨЛСӨН БАРИМТ					
Харилцагчийн нэр: ##custName##					
Регистрийн № 5439183			Журналын №: 862390862060		
MN040034210000298834			БААТАРВАН ТРАНС ХХК		
Төлбөрийн мэдээлэл			Теллер №: 6		
№	Тайлант огноо	Татварын төрөл	Нэхэмжлэх, хөрөнгийн дугаар	Төрийн сангийн дансны данс, нэр	Дүн
1	2023 он	Ахуйн хэрэглээний ус, рашаан ашигласны төлбөр	2230801079808	100110400944 Өм.Гу.Ус, рашааны төлбөр	423,140.00
Нийт татварын дүн					423,140.00
Гүйлгээний шимтгэл					300.00
Нийт төлөх дүн:					423,440.00
БААТАРВАН ТРАНС ХХК		/...../	Төрийн банк /...../Салбар, тооцооны төв, касс/ Банкны ажилтны нэр, гарын үсэг, тэмдэг/...../		
Танд баярлалаа					

8.5. “1 тэрбум мод” үндэсний хөтөлбөрийн хүрээнд боломжит модыг тарималжуулж, чанартай ургуулах

Манай компани нь Сэлэнгэ аймгийн Баянгол сумын нутаг дэвсгэрт улиас, хайлаасны суулгацыг бэлдэж байгаа болно.

8.6. Орон нутагтай хамтран ажиллах гэрээ болон Сумын засаг даргын тамгын газрын саналын дагуу “Гурван тэгшийн мэргэд” сурын холбооны үйл ажиллагааг дэмжин ажиллах

“Баатарван Транс” ХХК нь 2020 оноос Гурвантэс сумын “Гурван тэгшийн мэргэд” сурын холбоог дэмжин ажилласаар ирсэн. “Гурван тэгшийн мэргэд” сурын холбоонд 14,000,000 төгрөгийн мөнгөн тусламж үзүүлсэн.

8.7. Байгаль орчны тэмдэглэлт өдрүүдийг тохиолдуулан төсөл хэрэгжиж буй нутаг дэвсгэрийн ойролцоох зэрлэг амьтдыг ус, тэжээлээр тогтмол хангаж ажиллах

Байгаль орчны тэмдэглэлт өдрүүдийг тохиолдуулан ан амьтанд өвс, тэжээл, ус тавьж өгөх ажиллуудыг хийж гүйцэтгэсэн мөн 2 ширхэг хуванцарын сав хийж Гурвантэс сумын байгаль орчин хариуцсан мэргэжилтэнд хүлээлгэж өгсөн. Экологийн цагдаагийн албанаас хэрэгжүүлсэн хүн бүр байгаль хамгаалагч аянд нэгдэж ажилласан.

Төсөл хэрэгжиж буй нутаг дэвсгэрийн ойролцоо зэрлэг амьтан хамгаалах зорилгоор Аргаль хонийн үзэгдсэн газарт ус, тэжээл тавьж ажилласан болно. Энэхүү ажлыг цаашдаа ч үргэлжлүүлэн гүйцэтгэх болно.

Зураг 33. Байгаль орчны тэмдэглэлт өдөр

Мөн нийгмийн хариуцлагын хүрээнд “Баатарван Транс” ХХК нь 2021-2023 онуудад орон нутагтай хамтын ажиллагааны гэрээ байгуулан ажилласан. 2023 оны турш нийгмийн хариуцлагын хүрээнд хандив, буцалтгүй тусламж үзүүлсэн байна. Үүнд:

БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ ЧИГЛЭЛЭЭР		
1	Байгаль орчны хянан баталгаа	18,000,000
2	Нөхөн сэргээлтийн барьцаа	9,325,000
3	БОННУ	18,000,000
4	Уурхайн хог хаягдлын нийт зардал	15,145,384
5	Орчны шинжилгээний зардал	269,800
6	Байгаль орчны нөхцөл байдлын үнэлгээний зардал	12,000,000
7	"Наран даац"-ын булгийн эх хашаалах	1,500,000
8	Бусад	3,723,215
	Нийт дүн	77,963,399
ОРОН НУТГИЙН ХӨГЖЛИЙГ ДЭМЖИХ ЧИГЛЭЛЭЭР		
9	Хоол хүнс нийлүүлэх	24,920,910
10	Ажлын тусгай хувцас хэрэглэл нийлүүлэх "Говь зулганай" ХХК	14,462,000
11	"Гурван тэгшийн мэргэд" сурын холбоо	14,000,000
12	Нөлөөллийн бүсийн айлуудад хорголжин тэжээл	4,720,000
13	Нөлөөллийн бүсийн айл Д.Түмэнжаргалд буцалтгүй тусламж	4,200,000
14	Орон нутагт хийсэн бусад худалдан авалт	6,519,136
15	“Шивээ хүрэн чандмань тэс холбоо”-Орон нутагт ээлтэй уул уурхай хэлэлцүүлэг	1,666,550
16	Гурвантэс сумын өсвөрийн чөлөөт бөхийн тэмцээн	15,066,600
17	Идэр дэвжээ	1,000,000
18	Иргэн Цэнд-Аюуш Хандармаа буцалтгүй тусламж	3,000,000

19	"Бага-Овоо багийн тохижилт	14,500,000
20	Гурвантэс сумын баяр наадмын үйл ажиллагаа	5,000,000
21	Д.Энхдагина дэлхийн аварга шалгаруулах тэмцээний зардал	6,429,749
	Нийт дүн	115,484,945
ХӨДӨЛМӨР ЭРХЛЭЛТИЙГ ДЭМЖИХ ЧИГЛЭЛЭЭР		
22	Туслан гүйцэтгэгч "ТОСТ ШАРГА МОРЪТ" ХХК /Орон нутгийн туслан гүйцэтгэх компанийн ажлын хөлс	1,077,155,862
ТАТВАР ТӨЛӨЛТӨӨР		
23	Өмнөговь аймгийн татвар, АМНАТ, Тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч	520,059,691
24	Цалин, хөдөлмөрийн хөлс, тэдгээртэй адилтгах орлогоос суутгасан татвар	269,137,411
25	Газрын төлбөр-Дэд алба	10,973,532
26	Улсын тэмдэгтийн хураамж	100,000
27	Ахуйн хэрэглээний ус, рашаан ашигласны төлбөр	3,037,011
28	Хог хаягдлын үйлчилгээний хураамж	1,134,000
	Нийт дүн	804,441,645
НИЙТ ДҮН		2,075,045,851

9. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР, ТҮҮНИЙ ҮР ДҮНГ ТАЙЛАГНАХ, ХЭЛЭЛЦҮҮЛЭХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

1. Агаарын чанар

Агаарын чанар- Уурхайн олборлолт болон үйлдвэрийн ойролцоо талбайн 2 цэгт агаарын бохирдол болон тоосны шинжилгээг Өмнөговь аймгийн УЦУОШТ-р хийлгэсэн. Мөн намрын шинжилгээг "Health and safety solution" ХХК-тай хамтран гэрээний дагуу ил уурхайн талбайгаас сонгосон 2 цэгт агаарын чанарын үнэлгээ, орчны шуугианы хэмжилт хийсэн. Уурхайн гадна орчинд нийт тоос, РМ 2.5, РМ 10-ын хэмжилтийг MNS4585:2016 агаарын чанар, техникийн ерөнхий шаардлага стандарт аргачлалаар хэмжүүлсэн.

УС ЦАГ УУР ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ТӨВ
Өмнөговь аймаг Дэлгэрэнгүй сум 6-р баг
Утас/факс: 70530648
E-mail хаяг: улпуур44373@gmail.com

Сорьцны дугаар: 01-05
Захиалагч: "Баатарван транс" ХХК
Сорьц авсан газрын нэр: Гурвантэс сум Бага овоо баг Гүн уурхай
Сорьц авсан хүний нэр, албан тушаал: Б.Яковин эрхлэгч
Сорьцны тоо хэмжээ: 2
Сорьцны төрөл: Орчны агаар
Сорьц авсан огноо: 2023.04.15
Лабораторит хулааж авсан огноо: 2023.04.15
Боловруулалт хийсэн огноо: 2023.04.17
Хэвлэсэн огноо: 2023.04.17
Хуудасны тоо: 1/1

ИТГЭМЖЛЭГДСЭН ЛАБОРАТОРИЙН СОРИЛТЫН ДҮН

№	Хэмжилт хийсэн цэг	Хүхэрлэг хийгдсэн	Азотын давхар исэлт/NO ₂	PM2.5 тоосонцор /20 минутар	PM10 тоос/20 минутар
		мкг/м ³	мкг/м ³	мкг/м ³	мкг/м ³
1	Үйлдвэр	42	68	61	806
2	Карьер	83	48	70	120
	Хуульч хэм хэмжээ MNS 4585-2016	400	200	60	100

Боловруулалт хийсэн техникч: *Б.Мөнхбаясгалан* /Б.Мөнхбаясгалан/
Хянаж баталгаажуулсан Лабораторийн эрхлэгч: *Б.Яковин* /Б.Яковин / (нар)
Хуульбарлан хэрэглээний хориглоно. Сорилтын дүн нь зөвхөн шинжилсэн сорьцонд хамарна.

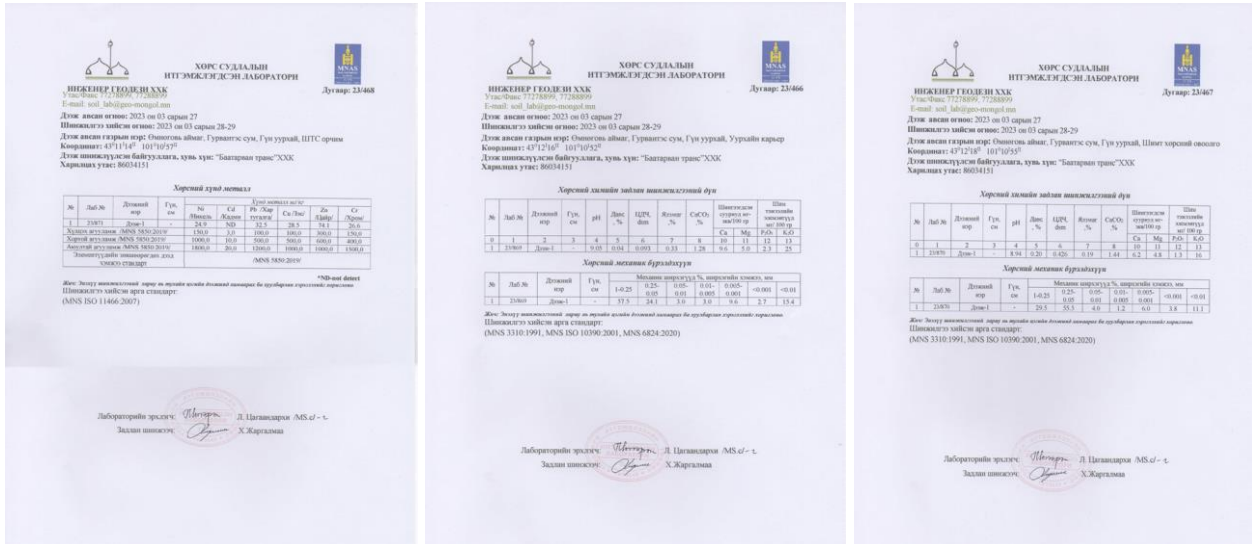
Зураг 34. Агаарын чанарын хэмжилт хийсэн цэг, төхөөрөмж

2. Хөрсний бохирдол

Хөрсний дээжний шинжилгээ- ШТС түгээх цэгийн орчим, карьер орчим, шимт хөрсний овоолго зэрэг цэгүүдээс хөрсний дээж аван, хүнд элементийн бохирдол тодорхойлох зорилгоор хөрсний химийн шинжилгээг "Инженер Геодези" ХХК-ийн итгэмжлэгдсэн лабораторид шинжлүүлж, хөрсний механик бүрэлдэхүүнийг тодорхойлж байна.

Зураг 35. Хөрсний дээж авч буй байдал

Зураг 36. Хөрсний шинжилгээний харуу

3. Усны шинжилгээ

Усны дээжний шинжилгээ- Уурхайн ажилтнуудын хэрэглэнд ашигладаг гүний худгаас усны чанар рН, ууссан нийт давс (жингийн аргаар), усны ерөнхий болон хүнд металлын шинжилгээг хийлгэсэн. Усны хүнд металлын шинжилгээг "Инженер геодез" ХХК болон “Нарт шүүн консалтинг” ХХК-ийн итгэмжлэгдсэн лабораторид шинжлүүлж, усны чанар, рН орчин болон усны ерөнхий шинжилгээг хийлгэж байна.

Дээрх шинжилгээний үр дүнгүүдийг тайлангийн ард хавсралтаар тусгав.

Зураг 37. Унд ахуй болон бохир усны шинжилгээний харуу

10. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БОМТ-Г ХЭРЭГЖИЛТИЙН НӨЛӨӨЛӨЛД ӨРТӨГЧ ОРШИН СУУГЧИД, ОРОЛЦОГЧ ТАЛУУДАД ТАЙЛАГНАХ ХУВААРЬ

“Баатарван Транс” ХХК-ийн Гүн хас агуулсан конгломератын ордын 2023 оны БОМТ-ний биелэлтийг дүгнэн тайлагнах хуваарийн дагуу хүргүүлж байна.

№	БОМТ-ний биелэлтийг тайлагнахад оролцогч талууд	Тайлагнах хэлбэр	Мэдээллийн агуулга	Зохион байгуулах хугацааны тов	Тайлагнах зардал (төгрөг)	Хариуцан зохион байгуулах албан тушаалтан /ажилтан	Зохион байгуулах газар
1	2	3	4	5	6	7	
1	Иргэдийн нийтийн хурал	Тайлангийн эх хувь, албан бичгийн хамт	Тухайн жил төлөвлөсөн ажлаа хэрхэн гүйцэтгэсэн түүний үр дүнг өгүүлбэрээр дэлгэрэнгүй илэрхийлсэн текст байна. Тухайн текст нь ажлын гүйцэтгэл, үр дүнтэй холбоотой фото зургаар баталгаажсан байна.	10 сард	Үйл ажиллагааны зардал	Байгаль орчны мэргэжилтэн	Тайланг албан бичгээр Иргэдийн нийтийн хуралд хүргүүлэн танилцуулсан.
2	Аймгийн байгаль орчны газар	Хэвлэмэл хувь болон цахим хэлбэрээр		11 дүгээр сарын 01-ний дотор	Үйл ажиллагааны зардалд	Байгаль орчны мэргэжилтэн	Өмнөговь аймгийн БОАЖГ-т 2023.11.1-нд хүргүүлэн ажилласан
3	Байгаль Орчин Аялал Жуулчлалын Яам	Тайлангийн эх хувь, албан бичгийн хамт		Жилийн эцэст (12.1)	Үйл ажиллагааны зардалд	Байгаль орчны мэргэжилтэн	2023.12.1 гэхэд БОАЖЯ-нд хүргүүлэн ажилна.

Зураг 38.Иргэдийн нийтийн хуралд тайлагнасан байдал

БАТЛАВ:
"ЭЛЕМЕНТ" ХХК-НИЙ
ГҮЙЦЭТГЭХ ЗАХИРАЛ...

БАТЛАВ:
"БААТАРВАН ТРАНС" ХХК-НИЙ
ГҮЙЦЭТГЭХ ЗАХИРАЛ...

**ХИМИЙН ХОРТОЙ БОЛОН АЮУЛТАЙ БОДИСЫН
ХАЯГДАЛ ТЭЭВЭРЛЭХ, УСТГАХ ГЭРЭЭ**

№ ХБ-231/140

2023 оны 06-р сарын 09-ний өдөр

Улаанбаатар хот

НЭГ. НИЙТЛЭГ ҮНДЭСЛЭЛ

Нэг талаас "Элемент" ХХК /цаашид гүйцэтгэгч гэх/ төлөөлж, Химич албан тушаалтай Ц.Хандсүрэн нөгөө талаас /цаашид захиалагч гэх/-ыг "Баатарван Транс" ХХК төлөөлж Байгаль орчны мэргэжилтэн албан тушаалтай Б.Мягмардорж бид харилцан тохиролцож, Монгол Улсын Иргэний хууль, Хог хаягдлын тухай хууль, Химийн хорт болон аюултай бодисын тухай хууль, Байгаль орчны тухай хууль болон бусад холбогдох хууль, Эрүүл мэндийн сайдын 2017 оны "Эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлыг ангилах, цуглуулах, хадгалах, тээвэрлэх, боловсруулах, устгах заавар" А/505 дугаар тушаал болон бусад холбогдох дүрэм, журам зэргийг үндэслэн энэхүү гэрээг байгуулав.

- 1.1. Энэхүү гэрээний зорилго нь Гүйцэтгэгч тал нь зориулалтын шатаах зууханд химийн бодисын аюултай хог хаягдлыг гэрээнд заасан хугацаанд ачиж тээвэрлэх, устгах,
- 1.2. Захиалагч тал нь гэрээнд заасан хугацаанд төлбөрийг төлөх болон байгууллага хоорондын ажлын уялдааг сайжруулж хариуцлагыг дээшлүүлж, хамтран ажиллахад оршино.

ХОЁР. ЗАХИАЛАГЧ ТАЛЫН ЭРХ ҮҮРЭГ

- 2.1. Гүйцэтгэгч талаас гэрээгээр хүлээсэн үүргээ биелүүлэхийг шаардах эрхтэй,
- 2.2. Аюултай хог хаягдлыг Хог хаягдлын тухай хуулийн 22 дугаар зүйлийн 22.2 дахь заалтын дагуу аюултай хог хаягдал савлаж хадгалах сав нэг бүр нь "Аюултай хог хаягдал" гэсэн бичиглэлтэй, стандартаар тогтоосон тэмдэг, тэмдэглэгээтэй байх ба ил харагдахуйц газар тухайн хаягдлын нэр, хуримтлуулж эхэлсэн хугацааг заавал тэмдэглэсэн байх
- 2.3. Үүссэн аюултай, эрсдэлтэй хог хаягдлыг Хог хаягдлын тухай хуулийн 23 дугаар зүйлийн 23.1 дэх заалтын дагуу тасаг нэгжээс нэг цэгт цуглуулан, зориулалтын түр хадгалах байранд хадгалах
- 2.4. Хог хаягдлын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.1.7 дахь заалтад заасан маягтын дагуу дагалдах бичгийг бүрдүүлэх. Мөн химийн бодисын хор аюулын лавлах мэдээлэл дагалдан өгч явуулах.
- 2.5. Аюултай хог хаягдал ачуулсан тээврийн тооцооны хуудсанд ажилласан цаг, гарын үсэг зурж, тамга тэмдэг дарж баталгаажуулах,
- 2.6. Хадгалсан хог хаягдлыг хүлээлгэж өгөхдөө хэмжээг бодитоор зөв хэмжих,
- 2.7. Аюултай хог хаягдал тээвэрлэж, устгасан хөлсийг гэрээнд заасан хугацаанд төлөх,

2.8. Аюултай хог хаягдлаа ачиж тээвэрлэх, захиалга өгсөн үед тээврийн хэрэгсэл очиход бэлэн байх, хариуцсан ажилтаныг байгууллага дээрээ байлгаж, хог ачилтанд хяналт тавих тус тус үүрэгтэй.

ГУРАВ. ГҮЙЦЭТГЭГЧ ТАЛЫН ЭРХ, ҮҮРЭГ

- 3.1. Захиалагч талаас гэрээгээр хүлээсэн үүргээ биелүүлэхийг шаардах эрхтэй,
- 3.2. Аюултай хог хаягдал тээвэрлэсний хөлсийг гэрээнд заасан хугацаанд төлж барагдуулахыг шаардах эрхтэй,
- 3.3. Ачиж тээвэрлүүлэх хаягдлыг зориулалтын сав баглаа боодолтой, хаяг шошготой, аюултай тэмдэглэгээтэй байхыг шаардах хаяггүй бол тээвэрлэхгүй байх эрхтэй,
- 3.4. Хог хаягдлын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.1.7 дахь заалтад заасан маягтын дагуу дагалдах бичгийг шаардах эсвэл дагалдах бичиггүй бол хог хаягдлыг тээвэрлэхгүй байх эрхтэй
- 3.5. Захиалагч аюултай хог хаягдлаа бусад тээврийн хэрэгсэлд дайж явуулах зэргээр Химийн хорт болон аюултай бодисын тухай хууль, Эрүүл мэндийн сайдын 2017 оны А/505 дугаар тушаал зэрэг холбогдох тушаал, журмыг биелүүлээгүй зөрчсөн, зөрчлийг арилгуулахаар тус тус шаардлага тавьж биелүүлээгүй тохиолдолд гүйцэтгэгч аюултай хог хаягдлыг хүлээн авахгүй байх эрхтэй.
- 3.6. Аюултай хог хаягдлыг ачиж тээвэрлэх, тээврийн хэрэгслийг ажилд бэлэн байлгаж, захиалагч талын хог хаягдлыг гэрээнд заасан хуваарийн дагуу хугацаанд саадгүй тээвэрлэх,
- 3.7. Аюултай хог хаягдлыг хүлээн авах, тээвэрлэх явцад хууль, журам, стандарт шаардлагад заасны дагуу ажиллах, тээврийн хэрэгсэлийн аюулгүй байдал, ажиллагсдын хөдөлмөрийн аюулгүй байдлыг хөдөлмөр аюулгүй байдлыг хангаж, бүрэн хүлээн авах,
- 3.8. Захиалагчийн буруутай үйл ажиллагаанаас үүдэн гүйцэтгэгчийн ажилтан бэртэж гэмтсэн, өртсөн, хордсоноос үүдэн гарах хохиролыг захиалагч бүрэн хариуцлага хүлээнэ,
- 3.9. Аюултай хог хаягдалтай холбоотой зөрчил илэрсэн болон засаж сайжруулах шаардлагатай санал байгаа тохиолдолд мэдэгдэх,
- 3.10. Аюултай хог хаягдлыг зориулалтын устгалын төвд аюулгүй болгон устгах
- 3.11. Устгал хийгдсэний дараа устгалын акт гаргах тус тус үүрэгтэй
- 3.12. Тухайн байгууллага дээр гарсан онцгой нөхцөл байдлын улмаас ажиллах тохиолдолд харилцан тохиролцож, гэрээнд заагдсаны дагуу үүргээ биелүүлэх үүрэгтэй. Шаардлагатай бол гэрээнд нэмэлт тодотгол оруулж болно.

ДӨРӨВ. ТЭЭВЭРЛЭХ ХУГАЦАА, ТӨЛБӨР ТООЦОО

- 4.1. Үйлчилгээний төлбөр нь тухайн устгах аргачлалын дагуу устгалын үед аюултай хог хаягдлын хэмжээнээс хамааран, устгал өгөх бүрт тооцож нэхэмжилнэ. Аюултай хог хаягдлын устгалын төлбөрийг сар бүр үүсэж байгаа хог хаягдалын дундаж хэмжээгээр жишиг тооцож, хавсралт №1-т тусгав.

- 4.2. Захиалагч аюултай хог хаягдлын устгал өгөхөөс өмнө устгалын урьдчилгаа төлбөр **500,000.0 /таван зуун мянга/** төгрөг гүйцэтгэгчийн 4.7 –д заасан дансанд шилжүүлнэ.
- 4.3. Химийн бодис болон бодисын хоосон сав, баглаа боодлын хог хаягдлыг захиалагч талын хүсэлтийн дагуу тухай бүр дуудлагаар татан авалт хийнэ.
- 4.4. Аюултай хог хаягдал нэг удаагийн хог хаягдлыг татан авалт хийх тээврийн зардал нь тухайн хог хаягдал өгөх байршил болон хог хаягдлын хэмжээнээс хаамаарна.
- 4.5. Тухайн үеийн ханшийн зөрүүнээс шалтгаалан түлш, шатахуун, бараа материалын үнэ нэмэгдсэн тохиолдолд устгал, тээвэрлэлтийн зардалд өөрчлөлт орж болох бөгөөд гэрээнд өөрчлөлт оруулах шаардлагатай бол гүйцэтгэгч захиалагчид бичгээр мэдэгдэж гэрээний өөрчлөлт хийж ажиллана.
- 4.6. Аюултай хог хаягдлыг тээвэрлэхдээ тухайн хаягдлыг бусад хог хаягдалтай хамт тээвэрлэхийг хориглодог тул тус устгалын хөлсийг хог хаягдлын тээвэрлэлт бүрт хог хаягдал устгах үйлдвэр хүртэлх зайнаас хамааран, тухайн хэмжээнд тооцож гүйцэтгэгч тал тогтооно. Энэхүү төлбөр нь хог хаягдал устгалын үнэд багтаагүй болохыг анхаарна уу.
- 4.7. Үйлчилгээний төлбөрийг ажлын 3 хоногийн дотор “Элемент” ХХК-ийн **1715164140 /Голомт банк/** тоот дансанд төлнө.
- 4.8. Хүндэтгэн үзэх шалтгаанаар хугацаандаа төлбөр төлөгдөөгүй тохиолдолд боломжит хугацааг мэдэгдэж, онцгой объектыг харгалзан үзэж, энэхүү хугацаанд төлбөр төлөх хүртэл үйлчилгээг тасалдуулахгүй хүргэнэ.
- 4.9. Энэхүү гэрээг 2 хувь үйлдэх бөгөөд талуудын гарын үсэг зурснаар хүчин төгөлдөр болж, гэрээг 1 жил буюу 2023 оны 06-р сарын 09-ний өдрөөс 2024 оны 06-р сарын 09-ний өдөр хүртэл байгуулав.

ТАВ. ТАЛУУДЫН ХҮЛЭЭХ ХАРИУЦЛАГА

- 5.1. Энэхүү гэрээний 4.7–т заасан хугацаанд захиалагч тал үйлчилгээний төлбөрөө төлөөгүй тохиолдолд хугацаа хэтрүүлсэн хоног тутам үнийн дүнгийн 0.2 хувиар алданги тооцож төлнө
- 5.2. Талууд гэрээнд заасан үүргээ хэрэгжүүлэхгүй байгаа тохиолдолд үүргээ биелүүлж ажиллахыг нөгөө тал нь шаардах эрхтэй.
- 5.3. Үйл ажиллагаандаа дагаж мөрдөх дүрэм журмыг мөрдөөгүйгээс гэрээнд оролцогч талуудад гэм хор учирсан бол буруутай тал нь хариуцлагыг бүрэн хүлээнэ.

ЗУРГАА. ДАВАГДАШГҮЙ ХҮЧИН ЗҮЙЛ

- 6.1. Гэнэтийн буюу давагдашгүй хүчин зүйл гэдэгт гал түймэр, газар хөдлөлт, салхи шуурга, аянга цахилгаан, үер усны гамшиг зэрэг байгалийн гамшиг, нийтийг хамарсан үймээн самуун, эмх замбараагүй байдал, ажил хаялт, эрчим хүчний тасалдал, эсэргүүцлийн хөдөлгөөн, гоц халдварт өвчин, дайн, террорист халдлага, төрийн эрх бүхий байгууллагын шийдвэр, хорио, цээр, сүлжээний хэвийн ажиллагааны горимоос хэтэрсэн гэнэтийн огцом ачаалал зэрэг талуудын хүсэл зоригоос үл хамаарах, тэдгээрийн хяналтаас гадуур, урьдчилж тооцох ба даван туулах боломжгүй шалтгаануудыг ойлгоно.

6.2. Гэнэтийн буюу давагдашгүй хүчний шинжтэй нөхцөл байдлын улмаас гэрээгээр хүлээсэн үүргээ зохих ёсоор биелүүлэх боломжгүй болсон тохиолдолд нэн даруй нөгөө талдаа мэдэгдэнэ. Энэ тохиолдолд үүрэг гүйцэтгэх хугацаа нь энэхүү нөхцөл байдал арилах хүртэл хугацаагаар хойшлогдоно.

6.3. Гэнэтийн болон давагдашгүй хүчний шинжтэй нөхцөл байдал үүссэн тухай тодорхойлолтыг холбогдох эрх бүхий байгууллагаас гаргуулж авна. Энэ тохиолдолд Талууд харилцан тохиролцож асуудлыг шийдвэрлэнэ.

6.4. Гэнэтийн буюу давагдашгүй хүчин зүйлсийн улмаас гэрээний үүргээ биелүүлээгүй,эсвэл зохих ёсоор биелүүлээгүй тал нь энэ тухайгаа нотолсон тохиолдолд хариуцлагаас чөлөөлөгдөнө.

ДОЛОО. МАРГААНЫГ ШИЙДВЭРЛЭХ

7.1. Талууд энэ гэрээг биелүүлэх явцад иргэний болон эрх зүйн маргаанд хамаарагдах асуудлаар бие биедээ өгсөн зөвлөмжийг анхааралдаа авч ажиллана.

7.2. Энэхүү гэрээтэй холбоотой маргаан гарсан тохиолдолд талууд аль болох хэлэлцээрийн аргаар шийдэхийг эрмэлзэх бөгөөд эс эвлэрвэл Монгол Улсын шүүхээр шийдвэрлүүлнэ.

НАЙМ. МЭДЭЭ, МЭДЭЭЛЛИЙН НУУЦЛАЛЫГ ХАДГАЛАХ

8.1. Талууд энэхүү гэрээг байгуулсантай холбоотой болон гэрээг хэрэгжүүлэх явцад шууд болон шууд бусаар олж мэдсэн байгууллага, ажилтан ажиллагсад, харилцагч, үйлчлүүлэгчийн хувийн нууцад хамааралтай (техник, санхүү, бизнес, хувь хүний эрүүл мэндийн мэдээллийн нууц гэх мэт) аливаа мэдээ, мэдээллийг бусдад бичгэн, аман болон бусад хэлбэрээр задруулахгүй байх үүргийг хугацаагүй хүлээнэ

8.2. Энэхүү гэрээний 8.1-д заасан нөхцөлийг зөрчсөн тал үүнтэй холбоотойгоор үүсэх аливаа үр дагавар, хохирлыг хуулийн дагуу арилгах үүрэг хүлээнэ.

ЕС. ГЭРЭЭ ЦУЦЛАХ

9.1. Талууд харилцан тохиролцсоноор гэрээг цуцалж болно. Гэрээг цуцлах тохиолдолд нөгөө талдаа хуанлийн 3-аас доошгүй хоногийн өмнө бичгээр мэдэгдэл хүргүүлнэ. Мэдэгдэлд гэрээг цуцлах үндэслэл, цуцлах огноог тодорхой дурдсан байна.

9.2. Дараах тохиолдолд гэрээ дуусгавар болно. Үүнд:

9.2.1. Гэрээний хугацаа дуусаж, гэрээний биелэлтийг дүгнэснээр,

9.2.2. Талууд харилцан тохиролцсоноор,

9.3. Гэрээ дараах үндэслэлээр хугацаанаас өмнө цуцлагдана. Үүнд:

9.3.1. Аль нэг тал гэрээгээр хүлээсэн үүргээ удаа дараа (2 ба түүнээс дээш удаа) биелүүлээгүй бөгөөд энэ талаар нөгөө талд бичгээр мэдэгдэл шаардлага хүргүүлсэн боловч биелүүлээгүй,

9.3.2. Талууд оролцогч талын нэр хүндэд ноцтой хохирол учруулсан зэрэг болно.

АРАВ. ГЭРЭЭНИЙ БАТАЛГАА

10.1. Энэхүү гэрээний үндсэн эхийг хоёр хувь үйлдэж, тал тус бүр нэг хувийг хадгална,

10.2. Талууд харилцан тохиролцвол гэрээнд нэмэлт тодотгол оруулж болно

10.3. Гэрээнд нэмэлт өөрчлөлт оруулах санал, хүсэлтийг бичгээр үйлдэж 10-аас доошгүй хоногийн өмнө нөгөө талдаа гэрээнд заасан хаягаар, баталгаат шуудангаар эсвэл биечлэн хүргүүлнэ.

10.4. Энэхүү гэрээ нь талуудын эрх бүхий албан тушаалтнууд гарын үсэг зурж, тамга дарсан өдрөөс эхлэн хүчин төгөлдөр болох бөгөөд гэрээний хугацаа дуусах хүртэл хүчинтэй үйлчилнэ.

10.5. Гэрээнд оруулсан нэмэлт тодотгол нь гэрээний салшгүй хэсэг болно.

ГЭРЭЭ БАЙГУУЛСАН ТАЛУУД:

“Элемент” ХХК-ийг төлөөлж:

Химич албан тушаалтай

 Ц.Хандсүрэн /

Утас: 95967902

Ерөнхий нягтлан бодогч албан

тушаалтай..... /А.Энхтуяа /

Утас: 86113790

/Тамга, тэмдэг/

Харилцах утас: 8610-3790, 9910-7745

РД: 2100061

Хаяг: Налайх дүүрэг 3-р хороо, Бүс нуур

/12610/

“Баатарван Транс” ХХК-ийг төлөөлж:

Байгаль орчны мэргэжилтэн албан тушаалтай..... /Б.Мягмардорж /

Утас: 86034151

РД: 5439183

Хаяг: СБД, 8-р хороо, Цэнтрал тауэр 4 давхар 408 тоот

Цахим хаяг:

ecology@baatarvantrans.mn

ХАВСРАЛТ №2

Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2018 оны 2 дугаар сарын 2-ны өдрийн А/21 дүгээр тушаалын 1 дүгээр хавсралт

АЮУЛТАЙ ХОГ ХАЯГДЛЫН ДАГАЛДАХ БИЧИГ

Дагалдах бичгийн дугаар:

1. Үүсгэгчийн талаарх мэдээлэл

Бүртгэлийн дугаар: Ү

2. Аюултай хог хаягдлыг хүлээлгэн өгсөн:

Овог нэр (дармал үсгээр бичих) _____ Гарын үсэг (тамга) _____ он сар өдөр _____

3. Тээвэрлэгчийн талаарх мэдээлэл:

1/ Тээврийн хэрэгслийн улсын дугаар: _____
Тээвэрлэгч аж ахуй нэгжийн нэр: "Элемент" ХХК

4. Аюултай хог хаягдлын талаарх мэдээлэл:

№	Аюултай хог хаягдлын нэр	Аюулын ангилал	Савалга аны	Савны		Хэмжээ	Нэгж (кг, л)	Аюултай хог хаягдлын код			
				дугаар	төрөл						
1											
2											
3											
4											
5											
6											
7											
8											
9											
10											

5. Тээвэрлэх үед анхаарах нэмэлт зааварчилгаа, мэдээлэл:

6. Аюултай хог хаягдлыг хүлээн авсан тээвэрлэгч:

1/ Овог нэр (дармал үсгээр бичих) _____ Гарын үсэг (тамга) _____ он сар өдөр _____

7. Үл зохицол:

8. Аюултай хог хаягдал хүлээн авагчийн мэдээлэл:

Аж ахуй нэгжийн нэр: Элемент ХХК Бүртгэлийн дугаар:

Аюултай хог хаягдал хүлээн авсан:

Овог нэр (дармал үсгээр бичих) _____ Гарын үсэг (тамга) _____ он сар өдөр _____

ELEMENT LLC

АЮУЛТАЙ ХОГ ХАЯГДАЛ УСТГАЛЫН АКТ

Аюултай хог хаягдал тээвэрлэх, цуглуулах, шатаах, устгах төвлөрсөн байгууламж

Хаяг: НД, 3-р хороо Бүс нуур 12610 гудамж 77 тоот

Утас: 7707-3790, 7717-3131

2023 оны 06 сарын 30 өдөр

Актын дугаар: 23/121

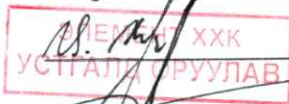
Улаанбаатар хот

Аюултай хог хаягдал үүсгэгч: “Баатарван транс” ХХК

Устгалд оруулсан аюултай хог хаягдлын жагсаалт

№	Хаягдлын нэр, төрөл	Хэмжээ	Нэгж /кг, л/	Аюулын ангилал
1	Бохирдсон хуванцар савны хаягдал	428,1	кг	Аюултай
2	Агаар шүүгч	309,87	кг	Аюултай
3	Тосны филтер	23	кг	Аюултай
4	Бохирдсон төмөр савны хаягдал	81,11	кг	Аюултай
Нийт		842	кг	-

Хүлээлгэн өгсөн:

Хүлээн авсан:

_____

Устгасан аргачлал:

Дээрхи 842 кг химийн аюултай болон хортой бодисын хог хаягдлыг “Эм, халдвартай хог хаягдал болон химийн бодис /урвалж/” устгах комисс хүлээн авч зориулалтын шатаах зууханд 1200°C -т бүрэн шатааж хаягдал үнсийг ландфиллдэж устгав.

Жич: Устгалд орсон бодисын нэр төрөл, жагсаалт, устгалын зураг хавсаргав.

ELEMENT LLC

Баатарван транс ХХК –с 2023 оны 06 дугаар сарын 22-ний өдөр ирсэн аюултай хог хог хаягдлыг хүлээн авсан байдал. Устгалын актны хавсралт зураг.

Актын дугаар: 23/1/121

Аюултай хог хаягдал хариуцсан мэргэжилтэн:

Химич:

Баатарван транс ХХК
УСТГАЛ ДОРУУЛАВ

Ц.Хандсүрэн

ХАВСРАЛТ №2

Байгаль орчин, агааржуулалтын салбарын 2015 оны 2 дугаар сарын 2-ны өдөрний А-21 дүгээр тушаалаар 1 дүгээр хэвцэрт

АЮУЛТАЙ ХОГ ХАЯГДЛЫН ДАГАЛДАХ БИЧИГ

Дагалдах бичгийн дугаар: №1

1. Үүсгэгчийн галтгарх мэдээлэл

Бүрэлдлийн дугаар: У 01377

2. Аюултай хог хамтлагыг хүлээн эзэн сон:

Овог нэр (тармал үсгээр бичих)
Б. Няшардорж

Гарын үсэг (тамга)
Б. Няшардорж

он сар өдөр
2023.06.22

3. Тээвэрлэгчийн галтгарх мэдээлэл:

И/ Тээврийн зэрэгслийн үлсын дугаар: 0250УМ7
Тээвэрлэгч аж ахуй нэгжийн нэр: "Элемент" ХХК

4. Аюултай хог хамтлагын галтгарх мэдээлэл:

№	Аюултай хог хаягдлын нэр	Аюултай хог хамтлагын ангилал	Савны		Хэмжээ	Нэгж (кг, т)	Аюултай хог хаягдлын хаяг			
			дугаар	төрөл			1	2	3	4
1	Бохирдсон хув/сав (тосны)	хув/сав			416,1	кг				
2										
3										
4	Агаар шүүлтүүр				309,87	кг				
5										
6	Филтер				93	кг				
7										
8	хув/сав бохирдсон				81,11	кг				
9										
10	Дууцангас кевлар				12	кг				

5. Тээвэрлэх үед анхаарах нэмэлт шаардлага, мэдээлэл:

Тээвэрлэгчийн үед анхааралтай ажиллах.

6. Аюултай хог хамтлагыг хүлээн авсан тээвэрлэгч:

И/ Овог нэр (тармал үсгээр бичих)
Г. Баатарсүх

он сар өдөр
2022.06.22

7. Үг зохиол:

8. Аюултай хог хаягдал хүлээн авагчийн мэдээлэл:

Аж ахуй нэгжийн нэр Элемент ХХК бүрэлдлийн дугаар

000011

Аюултай хог хаягдал хүлээн авсан:

Овог нэр (тармал үсгээр бичих)
Г. ӨЛЗИЧ

Гарын үсэг (тамга)
Г. Өлзич

он сар өдөр
2023.06.22

УС АШИГЛАХ ГЭРЭЭ

2023.08.11

Дугаар 23/03

Урт

Нэг. Ерөнхий нөхцөл

Энэхүү Ус ашиглах гэрээ /цаашид "Гэрээ" гэх/-г Усны тухай хуулийн 28.6 29.1-д заасны дагуу Өмнөговь аймгийн Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газраас гаргасан 2023 оны 05 дугаар сарын 11 -ны өдрийн 23/011 дугаартай ус ашиглуулах дүгнэлт, Гурвантэс сумын Засаг даргын олгосон 2023 оны 08 сарын 11 -ний өдрийн А/269 тоот ус ашиглах зөвшөөрлийг үндэслэн:

Нэг талаас Ус ашиглуулагч / цаашид "Ус ашиглуулагч" гэх /-ийг төлөөлж Гурвантэс сумын ЗДТГ-ын Уул уурхай-Ус хариуцсан Байгаль хамгаалагч Амартүвшин овогтой Бүжин, нөгөө талаас Ус ашиглагч /цаашид "Ус ашиглагч" гэх /-ийг төлөөлж Улаанбаатар хот, Чиннэлтэй дүүрэг, 2-р хороо, Орон зай төвийн 8 давхар, 806 тоот, утас:99992688, "Баатарван транс" ХХК /УБД:9019080078, РД: 5439183/ Байгаль орчны мэргэжилтэн Баасандорж овогтой Мягмардорж нар нь ус ашиглах талаар тохиролцон энэхүү гэрээг 1 жилийн хугацаатайгаар байгуулав.

Хоёр. Гэрээний гол нөхцөл

2.1 Ус ашиглах зориулалт:

-Унд ахуй, үйлдвэр, ногоон байгууламжийн усалгаа зориулалтаар ашиглана.

2.2 Ашиглах усны хэмжээ: м³/ жил,

2.2.1 Унд ахуй: 4 1 0 4 м³/жил

2.2.2 Зам талбайн усалгаа 77,8 м³/жил

2.2.3 Нийт ашиглах усны хэмжээ: **4181,8 м3/жил**

2.3. Усны чанар найрлага: Унд ахуйн уснаас дээж авч, улирал тутам шинжилгээ хийлгэн хариу болон дүгнэлтийг БОАЖГазарт хүргүүлэх

2.4 Усны эх үүсвэрийн:

	Худаг	Байршил	Гүн	Ундрага	Тоолуур	Гаргасан он
	Гүн	42° 11'33,0"N` 101°11'05"E	87	0,3	LXSG-32	2015

2.5 Хаягдал ус: В1 загварын цэвэрлэх байгууламж хоногт 10м³ бохир ус цэвэрлэх хүчин чадалтай.

2.6 Хаях цэгийн байршил:

2.7 Усны эх үүсвэрийг хамгаалах, усны нөөц хомсдох, бохирдохоос сэргийлэх арга хэмжээ, түүнд зарцуулах хөрөнгийн хэмжээ:

2.8 Ус ашигласны нэгж төлбөрийн хэмжээ:

Усны экологи эдийн засгийн үнэлгээг шинэчлэн батлах тухай Монгол Улсын Засгийн газрын 2011 оны 302 тогтоолоор Алтайн өвөр говийн сав газарт тогтоосон газрын доорхи усны экологи эдийн засгийн суурь үнэлгээгээр, 2013 оны 326, 327 тогтоолоор ашиглалтын зориулалтыг тооцох итгэлцүүр, хувь хэмжээгээр усны нөөц ашигласны төлбөрийг тогтоож тогтоосон хэмжээгээр "Төсвийн тухай хууль"-ийн 23.8.9 дахь заалт, Өмнөговь аймгийн ИТХ-ын Тэргүүлэгчдийн 2013 оны 06 сарын 12-ний өдрийн 51 дүгээр тогтоолын дагуу орон нутгийн төсөвт төвлөрүүлнэ.

$$1\text{м}^3 \text{ усны нөөц ашигласны төлбөр } 4433\text{төг} \times 15\% \times 0,15 = 99,74 \text{ төг}$$

Унд ахуй: 4104 м³/жил * 99,74 төг = 409,333 /дөрвөн зуун есөн мянга гурван зуун гучин гурван төгрөг/

$$1\text{м}^3 \text{ усны нөөц ашигласны төлбөр } 4433\text{төг} \times 20\% \times 1,3 = 1152,58 \text{ төг}$$

Зам талбайн усалгаа: 77,8 м³/жил * 177,32 = 13,807 /арван гурван мянга найман зуун долоон төгрөг/

Нийт төлбөр: 409,333 + 13,807 = 423,140 /дөрвөн зуун хорин гурван мянга нэг зуун дөчин төгрөг/

- ❖ Усны нөөц ашигласны төлбөрийг Усны тухай хуулийн 30.1.4-т заасны дагуу эрх бүхий байгууллагаар баталгаажуулсан усны тоолуур суурилуулж тоолуурын заалтаар тооцон сар бүрийн 25-ний дотор сумын Байгаль хамгаалагчаар тоолуурын баталгаажуулалт хийлгэж төлбөрийг сар бүр орон нутгийн төсөвт төлжбарагдуулах
- ❖ Сар бүрийн 25-нд татварын нэгдсэн сайтаар орж, төлбөрийн даалгавар үүсгэж, нэхэмжлэхний дугаараар төлнө.

2.9 Хаягдал усан дахь нэгж бохирдуулах бодист ногдох төлбөрийн хэмжээ

Гурав. Талуудын эрх, үүрэг

Гэрээ байгуулагч талууд нь Усны тухай хуулийн 7.5, 10.1.18, 13.1.1, 13.1.5, 18.1.4, 19.1.2, 19.1.4, 26.1, 30.1, 30.2, 31.1-д заасан дагуу эрх эдэлж, үүрэг хүлээнэ.

Дөрөв. Бусад

4.1 Гэрээ нь талуудын гарын үсэг зурж, тамга, тэмдэг дарж баталгаажуулсан өдрөөс эхлэн хүчин төгөлдөр болно.

4.2 Ус ашиглуулах дүгнэлт, ус ашиглах зөвшөөрөл, хаягдал усны талаарх дүгнэлт, хаягдал ус зайлуулах зөвшөөрөл нь гэрээний салшгүй хэсэг байна.

4.3 Гэрээний биелэлтийг жил бүр дүгнэж, тэмдэглэл үйлдэнэ.

4.4 Талуудын тохиролцсоноор / хууль, Засгийн газрын тогтоол, журамд өөрчлөлт орсон тохиолдолд / гэрээнд нэмэлт, өөрчлөлт оруулж болох ба бичгээр үйлдэнэ.

4.5 Гэрээг дор дурдсан үндэслэлээр хугацаанаас нь өмнө цуцалж болно.

4.5.1 ашиглаж байгаа усны эх үүсвэр тусгай хэрэгцээнд шилжсэн.

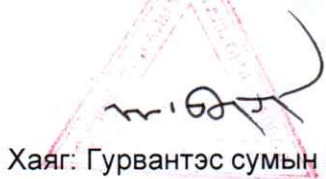
4.5.2 Аль нэг тал татан буугдсан бол.

4.6. Талуудын хооронд үүссэн маргааныг эвийн журмаар шийдвэрлэхийг эрхэмлэх бөгөөд эс зөвшөөрвөл холбогдох шатны шүүхээр шийдвэрлүүлнэ.

ГЭРЭЭ БАЙГУУЛСАН:

Ус ашиглуулагчийг төлөөлж:

Гурвантэс сумын ЗДТГ-ын Уул уурхай-
Ус хариуцсан Байгаль хамгаалагч

А. Бүжин

Хаяг: Гурвантэс сумын ЗДТГазар

Харилцах утас: 99928062

И-мэйл хаяг:

gtmranger@boajg.om.gov.mn

Ус ашиглагчийг төлөөлж:

"Баатарван транс" ХХК-ийн Байгаль
орчны мэргэжилтэн

Б. Мягмардорж

Хаяг: Бага - Овоо баг

Харилцах утас: 86034151

И-мэйл Хаяг:

ecology@baatarvantrans.mn

**ӨМНӨГОВЬ АЙМАГ
БАЙГАЛЬ ОРЧИН, АЯЛАЛ
ЖУУЛЧЛАЛЫН ГАЗАР**

Нутгийн удирдлагын ордон 101 тоот, 3 дугаар баг,
Даланзадгад сум, Өмнөговь аймаг, 46083
Утас: (976) 7053 2148,
Цахим шуудан: omboajg@gmail.com

2023.05.16 № 23/011
танай _____-ны № _____-т

Г "БААТАРВАН ТРАНС" ХХК-д Г

Танай байгууллагын 2023 оны 75 тоот албан хүсэлт, холбогдох материалыг судалж үзээд Өмнөговь аймгийн Гурвантэс сумын Бага-овоо багийн нутагт байрлах MV-020855 дугаартай ашиглалтын тусгай зөвшөөрөлтэй талбайн ажлын ус ашиглуулах дүгнэлтийг гарган хавсралтаар хүргүүлж байна.

Хувийг Гурвантэс сумын Засаг даргад

ДАРГА

Х.ОТГОНМӨНХ

462303193

**ӨМНӨГОВЬ АЙМГИЙН ЗАСАГ ДАРГЫН ДЭРГЭДЭХ
БАЙГАЛЬ ОРЧИН, АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛЫНГАЗАР**

УС АШИГЛУУЛАХ ДҮГНЭЛТ

2023 оны 05 дугаар сарын 16-ны өдөр

Дугаар23/011

Даланзадгад хот
Утас: 70532148

1. Аж ахуйн нэгж байгууллага, захирлын нэр хаяг, утас факс, улсын бүртгэлийн дугаар
“Баатарван транс” ХХК, Улаанбаатар хот, Чингэлтэй дүүрэг, 2-р хороо, Орон зайн төвийн 8 давхар, 806 тоот, утас:99992688, Улсын бүртгэлийн дугаар - 9019080078, Регистрийн дугаар -5439183

2. Төслийн нэр, байршил

Өмнөговь аймаг, Гурвантэс сумын нутагт орших Гүн нэртэй барилгын материалын ордын эрэл хайгуулын төсөл. Улаанбаатар хотоос баруун ургаш 950 км, Даланзадгад хотоос баруун тийш 320 км, Гурван тэс сумаас зүүн ургаш 15 км зайд байрладаг. Алтай өвөр говийн сав газарт харъяалагдана.

3. Төсөл хэрэгжүүлэгч – “БААТАРВАН ТРАНС” ХХК

4. Тусгай зөвшөөрлийн дугаар болон талбайн координат /X, Y/

Ашигт малтмалын хайгуулын тусгай зөвшөөрлийн дугаар: MV-020855

Талбайн хэмжээ: 131,46 га

1. 43°12'12,05"	101°12'22,66"
2. 43°12'1,56"	101°10'42"
3. 43°12'26,3"	101°10'42"
4. 43°12'26,3"	101°12'12,09"

5. Үйлдвэрлэл, үйлчилгээний нэр төрөл зориулалт

Ашигт малтмал ашиглалт

6. Үйлдвэрийн техник, технологи /ажиллах горим, хүчин чадал

Ил уурхай - Case CX470B маркийн экскаватор 1ш, HOWO HW70 автосамосвал 2ш, XCMGZL-50 утгуурт 1ш, Liugong-CLGB160 маркийн бульдозер 1ш тус тус ашиглана.

Бутлан ангилах цех - XCMG ZL -50 маркийн утгуурт 1ш, P40 маркийн үл хөдлөх гулдмай шигшүүр 1 ш, хүлээн авах бункер 1 ш, ZG(F)-35-90 маркийн тэжээгүүр 1ш, PEV400x600 маркийн хацарт бутлуур 1ш, PF-0807 маркийн цохилтот бутлуур 1ш, ЗҮК1225 маркийн чичиргээт шигшүүр 1ш, В800 маркийн туузан конвейер 2 ш, В500 маркийн туузан конвейер 5 ш зэрэг үндсэн тоног төхөөрөмжүүдийг ашиглана. 1 ээлжээр 285 хоног 96 ажилчинтай ажиллахаар төлөвлөсөн байна.

7. Үйлдвэрлэх, боловсруулах бүтээгдэхүүний хэмжээ

2023 онд 41.1 мян.м³ хас агуулсан конгломерат олборлоно. /ХАТ 33хуу/

8. Усны эх үүсвэр, нөөц, чанар, хоногт ашиглах усны хэмжээ /шоо.метрээр/

БОАЖЯ-аас гаргасан 2017 оны ус ашиглах боломжит нөөцийн дүгнэлтэд уурхайн тоосжилт дарах болон хүн ам унд ахуйн хэрэгцээний усыг 1 гүний худгийн усаар хангана. Усны нийт хэрэглээ 20,1м³/хон тогтоож боломжит нөөцийг хүрэлцээтэй гэж үзсэн байна.

9. Усны барилга байгууламжууд /нэр, хүчин чадал, барилга, байгууламжийн хэмжээ хийц/

Усны эх үүсвэрт 3x4 харьцаатай тоосгон барилгатай, цооног гүн 87 метр

10. Худаг, өргөлтийн станцууд, усны тоолуур /Насосны хүчин чадал, марк/

Усны эх үүсвэрийн мэдээлэл:

Худаг	Байршил	Гүн	Ундарга л/сек	Тоолуурын марк	Гаргасан он
Гүн	43° 11' 33,0" 101° 11' 05"	87	0,3	LXSG-32	2015

11. Дамжуулах байгууламж /Шугам сүлжээний урт, диаметр, эх үүсвэр/

Байхгүй

12. Хэрэглэгчээс гарах хаягдал бохир усны хэмжээ, цэвэрлэгээний арга, түвшин

B1 загварын цэвэрлэх байгууламж хоногт 10м^3 бохир ус цэвэрлэх хүчин чадалтай.

13. Байгаль орчны үнэлгээ, нөхцөл

Байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээг 2018 онд "Эко Мастер" ХХК-иар хийж гүйцэтгүүлсэн байна.

14. Онцгой нөхцөл

- Усны эх үүсвэрт эрүүл ахуйн болон энгийн хамгаалалтын бүсийг тогтоолгох, дэглэмийг мөрдөж ажиллах

15. Холбогдох хууль, дүрэм, норм стандартын дагуу усны зарцуулалтыг тооцох

Байгаль орчин, ногоон хөгжил, аялал жуулчлалын сайдын 2015 оны А-301 дугаар тушаалаар баталсан "Нэгж бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх, ажил гүйцэтгэх, үйлчилгээ үзүүлэхэд зарцуулах усны хэрэглээний норм"-ын дагуу үнд ахуйн болон зам талбайн усны хэрэглээг тооцоход:

$$96 \text{ аж/тоо} * 150 \text{ л/хон} * 285 \text{ а/хон} = 4104\text{м}^3\text{ жил} \quad - \text{ажилчдын үнд ахуй}$$

$$721\text{м}^2 * 54 \text{ удаа} * 2.0\text{л} = 77,868 \quad - \text{зам талбайн усалгаа}$$

16. Холбогдох хууль, тогтоол шийдвэрийн дагуу төлбөр оногдуулах усны нөөцийн хэмжээ

Ажилчдын үнд ахуйд болон зам талбайн усалгаа газрын доорх усны төлбөрийн хэмжээг Засгийн газрын 2011 оны 302 дугаар тогтоолд заасан суурь үнэлгээ, 2013 оны 326,327 дугаар тогтоолд заасан усны нөөц ашигласны төлбөрийн хувь хэмжээ, ашиглалтын зориулалтыг тооцох итгэлцүүрийг тус тус үндэслэн урьдчилсан байдлаар тооцвол:

Ажилчдын үнд ахуйд газрын доорх усны нөөц ашигласны төлбөр:

$$1\text{м}^3 \text{ газрын доорх усны үнэ: } 4,433.0\text{төг} * 0,15 * 15\% = 99,74\text{төг}/\text{м}^3$$

- $4,433.0\text{төг}/\text{м}^3$ - Алтай өвөр говийн сав газарт газрын доорх усны экологи, эдийн засгийн суурь үнэлгээ
- $0,15$ – Ашиг олох зориулалтаар үнд, ахуйн ашигласан усны шоометр тутамд тооцох ашиглалтын зориулалтын итгэлцүүр
- 15% -ашиг олох зориулалтаар ахуйн үйлдвэрлэл, үйлчилгээ эрхэлдэг аж ахуйн нэгж байгууллага, иргэний ашигласан усны шоометр тутамд усны нөөц ашигласны төлбөрийн хувь хэмжээ

$$4104\text{м}^3 * 99,74\text{төг}/\text{м}^3 = 409,333 \text{ төг}$$

Зам талбайн усалгаа хийх газрын доорх усны нөөц ашигласны төлбөр:

$$1\text{м}^3 \text{ газрын доорх усны үнэ: } 4,433.0\text{төг} * 0,2 * 20\% = 177,32\text{төг}/\text{м}^3$$

- $4,433.0\text{төг}/\text{м}^3$ - Алтай өвөр говийн сав газарт газрын доорх усны экологи, эдийн засгийн суурь үнэлгээ
- $0,2$ – авто зам, засварт ашигласан усны шоометр тутамд тооцох ашиглалтын зориулалтын итгэлцүүр
- 20% - авто зам, засварт ашигласан усны шоометр тутамд усны нөөц ашигласны төлбөрийн хувь хэмжээ

$$77,868\text{м}^3 * 177,32\text{төг}/\text{м}^3 = 13,807,554 \text{ төг} \quad !$$

Нийт төлбөр:

$409,333 + 13,807,554 = 14,216,887$ /арван дөрвөн сая хоёр зуун арван зургаан мянга найман зуун наян долоон /төгрөг

17. Үйлдвэрлэл, үйлчилгээнд усны нөөцийг хэмнэх, эргүүлж ашиглах даалгавар

Ажилчиддаа усыг хэмнэх, хамгаалах талаар сургалт зохион байгуулах

18. Тавигдах шаардлага, цаашид авах арга хэмжээний талаархи зөвлөмж

- Ус ашиглах дүнэлтийг үндэслэн Гурван тэс сумын Засаг даргаас ус ашиглах зөвшөөрөл авна. Ус ашиглах зөвшөөрөл авахдаа "Улсын тэмдэгтийн хураамжийн тухай" хуулийн 21 дүгээр зүйлийн 21.1.20 дахь заалтыг үндэслэн тэмдэгтийн хураамжийг сумын төсөвт төвлөрүүлэх.
- Ус ашиглах зөвшөөрлийг үндэслэн сумын Байгаль хамгаалагчтай ус ашиглах гэрээ байгуулж Ус ашиглах эрхийн бичиг авах. Ус ашиглах гэрээ байгуулахдаа "Улсын

тэмдэгтийн хураамжийн тухай” хуулийн 35 дугаар зүйлийн 35.1.7.дахь заалт, Өмнөговь аймгийн ИТХТэргүүлэгчдийн 2014 оны 07 сарын 22-ны өдрийн 101 дүгээр тогтоолыг үндэслэн тэмдэгтийн хураамжийг сумын төсөвт төвлөрүүлэх.

- “Усны тухай” хуулийн 30 дугаар зүйлийн 30.1.1 дэх заалтын дагуу ус ашиглах зөвшөөрөл, гэрээнд заасан хэмжээнээс хэтрүүлэн ашиглахгүй байх
- Ус ашигласны төлбөрийг гэрээнд заасан хугацаанд барагдуулж ажиллах.
- Усны эх үүсвэрийн эрүүл ахуйн болон энгийн хамгаалалтын бүс тогтоолгож, дэглэмийг мөрдөж ажиллах
- Бохир ус хаях цэгийг Алтай өвөр говийн сав газрын захиргаагаар дүгнэлт гаргуулж Гурвантэс сумын Засаг даргаас зөвшөөрөл авч байгуулах
- “Усны тухай хууль”-ийн 31.2-т зөвшөөрсөн хэмжээнээс илүү ашигласан усны төлбөрийг Засгийн газрын 2018 оны 391 дүгээр тогтоолоор баталсан журмын дагуу зөвшөөрсөн хэмжээнээс илүү ашигласан усны төлбөрийг шатлан өсгөж тооцохыг анхаарах
- Усны тухай хуулийн 7.5 дахь заалтын дагуу улсын усны мэдээллийн сан бүрдүүлэхэд шаардлагатай ус ашиглалтын тайлан (ус ашиглах зөвшөөрөл, гэрээ, гэрээ дүгнэсэн тэмдэглэл, усны нөөц ашигласны төлбөрийн баримт, ус ашиглалтын тоо хэмжээг)-г 2023 оны 12 дугаар сарын 15-ний дотор Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газарт хүргүүлэх

Ерөнхий дүгнэлт:

Ус ашиглах дүгнэлт гаргуулахаар өгсөн холбогдох бичиг баримтыг үндэслэн дээрхи төсөлд ус ашиглуулах нөхцөл бүрдсэн гэж үзэж байна. Зөвлөмж, шаардлагуудыг бүрэн ханган ажиллах нь зүйтэй.

ДУГНЭЛТ ГАРГАСАН:

УСНЫ НӨӨЦ, АШИГЛАЛТ, ХАМГААЛАЛТ ХАРИУЦСАН

МЭРГЭЖИЛТЭН

Т.СОЁЛМАА

ХЯНАСАН:

БАЙГАЛЬ ОРЧИН, АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛЫН
ГАЗРЫН ДАРГА

Х.ОТГОНМӨНХ

УС ЦАГ УУР ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ТӨВ

Өмнөговь аймаг Даланзадгад сум 6-р баг
Утас/Факс: 70533648
E-mail хаяг umnugovi44373@gmail.com

Сорьцын дугаар: 01-05

Захиалагч

"Баатарван транс" ХХК

Сорьц авсан газрын нэр:

Гурвантэс сум Бага овоо баг Гүн уурхай

Сорьц авсан хүний нэр, албан тушаал:

Б.Янжин эрхлэгч

Сорьцын тоо хэмжээ:

2

Сорьцын төрөл:

Орчны агаар

Сорьц авсан огноо:

2023.04.15

Лабораторит хүлээж авсан огноо:

2023.04.15

Боловсруулалт хийсэн огноо:

2023.04.17

Хэвлэсэн огноо:

2023.04.17

Хуудасны тоо:

1/1

ИТГЭМЖЛЭГДСЭН ЛАБОРАТОРИЙН СОРИЛТЫН ДҮН

№	Хэмжилт хийсэн цэг	Хүхэрлэг хий/SO ₂ /	Азотын давхар исэл/NO ₂ /	PM2.5 тоосонцор /20 минутаар	PM10 тоос/20 минутаар
		мкг/м ³	мкг/м ³	мкг/м ³	мкг/м ³
1	Үйлдвэр	42	68	61	806
2	Карьер	53	40	70	120
Хүлцэх хэм хэмжээ MNS 4585:2016		450	200	50	100

Боловсруулалт хийсэн: техникч

Б. Мөнхбаясгалан

/Б.Мөнхбаясгалан/

Хянаж баталгаажуулсан: Лабораторийн эрхлэгч

/Б.Янжин /

(нэр)

Хуулбарлан хэрэглэхийг хориглоно.
Сорилтын дүн нь зөвхөн шинжилсэн сорьцонд хамаарна.

“НАРТ ШУҮН КОНСАЛТИНГ” ХХК ХӨРСНИЙ ИТГЭМЖЛЭГДСЭН ЛАБОРАТОРИ

Монгол улс, Улаанбаатар хот, Сонгино Хайрхан
дүүрэг, 19-р хороо, ҮЭГ, ЗК 17024 Ш/х 10
Утас: (976)-99176123, 99231836

E-mail: nartconsulting@gmail.com

№ 23/09-29-1

Захиалагч: “Баатарван транс” ХХК

Дээж авсан цэг: Өмнөговь Гурван тэс сум, Гүний уурхайн кемп

Сорьц авсан огноо: 2023 оны 09 сар 27 өдөр

Уст цэгийн төрөл: худаг

Зориулалт:

Харилцах утас:

Аргын стандарт: MNS1097:1970

Катион	1 дм ³			Анион	1 дм ³		
	мг/л	мг-экв/л	мг-экв/%		мг/л	мг-экв/л	мг-экв/%
Ca ⁺⁺	68.00	3.39	56.12	CO ₃ ⁻	0.00	0.00	0.00
Mg ⁺⁺	20.00	1.65	27.21	HCO ₃ ⁻	222.00	3.64	60.18
Fe ⁺⁺⁺	0.00	0.00	0.00	Cl ⁻	75.00	2.12	35.00
K ⁺	2.00	0.05	0.85	SO ₄ ⁻	14.00	0.29	4.82
Na ⁺	22.00	0.96	15.83	NO ₃ ⁻	0.00	0.00	0.00
Дүн	112.00	6.05	100.00	Дүн	311.00	6.05	100.00

Анион катионуудын нийлбэр:

(Σ_{A+K} 423 мг/л

HCO₃ ийн хагасыг хассан анион,

катионуудын нийлбэр: 312 мг/л

Физик үзүүлэлтүүд

Өнгө: 0-өнгөгүй,

Үнэр: 0-үнэргүй

Булингар: Булингаргүй

Тунгалаг: Тунгалаг

Хуурай үлдэгдэл, мг/л: 284 ppm

Ерөнхий хатуулаг: 5.04 мг-экв/л

/ бага хатуулагтай ус /

Урвалын орчин: pH- 7.86

Цахилгаан дамжуулах чадвар:

EC -0.683 ds/m

TDS: 341 ppm

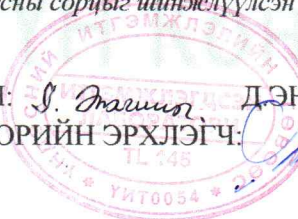
$$M(0.42) = \frac{HCO_3 \ 60 \ Cl \ 35 \ [SO_4 \ 5]}{Ca \ 56 \ Mg \ 27 \ [Na \ 16]}$$

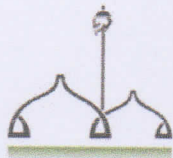
Химийн бүрэлдэхүүнээрээ: Гидрокарбонатын анги, кальцийн бүлэг, II төрлийн цэнгэг буюу дунд зэргийн эрдэсжилттэй, бага хатуулагтай ус.

Жич: усны сорьцыг шинжлүүлсэн байгууллага хувь хүн хариуцан гүйцэтгэсэн болно.

ЗАДЛАН ШИНЖЛЭГЧ: *С. Энхтүвшин* ДЭНХЧИМЭГ

ХЯНАСАН ЛАБОРАТОРИЙН ЭРХЛЭГЧ: *Ф.СОЛОНГО* Ph.D, Дэд проф

ХӨРС СУДЛАЛЫН
ИТГЭМЖЛЭГДСЭН ЛАБОРАТОРИ

ИНЖЕНЕР ГЕОДЕЗИ ХХК
Утас/Факс 77278899, 77288899
E-mail: soil_lab@geo-mongol.mn

Дугаар: 23/468

Дээж авсан огноо: 2023 он 03 сарын 27

Шинжилгээ хийсэн огноо: 2023 он 03 сарын 28-29

Дээж авсан газрын нэр: Өмнөговь аймаг, Гурвантэс сум, Гүн уурхай, ШТС орчим

Координат: 43°11'14" 101°10'57"

Дээж шинжлүүлсэн байгууллага, хувь хүн: "Баатарван транс" ХХК

Харилцах утас: 86034151

Хөрсний хүнд металл

№	Лаб №	Дээжний нэр	Гүн, см	Хүнд металл мг/кг					
				Ni /Никель/	Cd /Кадми/	Pb /Хар тугалга/	Cu /Зэс/	Zn /Цайр/	Cr /Хром/
1	23/871	Дээж-1	-	24.9	ND	32.5	28.5	74.1	26.6
Хүлцэх агууламж /MNS 5850:2019/				150,0	3,0	100,0	100,0	300,0	150,0
Хортой агууламж /MNS 5850:2019/				1000,0	10,0	500,0	500,0	600,0	400,0
Аюултай агууламж /MNS 5850:2019/				1800,0	20,0	1200,0	1000,0	1000,0	1500,0
Элементүүдийн зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ стандарт				/MNS 5850:2019/					

*ND-not detect

Жич: Энэхүү шинжилгээний хариу нь тухайн цэгийн дээжинд хамаарах ба хуулбарлан хэрэглэхийг хориглоно.

Шинжилгээ хийсэн арга стандарт:

(MNS ISO 11466:2007)

Лабораторийн эрхлэгч:

Задлан шинжээч:

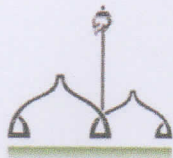
Л. Цагаандархи /MS.c/-2

Х.Жаргалмаа

ХӨРС СУДЛАЛЫН
ИТГЭМЖЛЭГДСЭН ЛАБОРАТОРИ

Дугаар: 23/467

ИНЖЕНЕР ГЕОДЕЗИ ХХК

Утас/Факс 77278899, 77288899

E-mail: soil_lab@geo-mongol.mn

Дээж авсан огноо: 2023 он 03 сарын 27

Шинжилгээ хийсэн огноо: 2023 он 03 сарын 28-29

Дээж авсан газрын нэр: Өмнөговь аймаг, Гурвантэс сум, Гүн уурхай, Шимт хөрсний овоолго

Координат: 43°12'18" 101°10'55"

Дээж шинжлүүлсэн байгууллага, хувь хүн: "Баатарван транс" ХХК

Харилцах утас: 86034151

Хөрсний химийн задлан шинжилгээний дүн

№	Лаб №	Дээжний нэр	Гүн, см	рН	Давс, %	ЦДЧ, dsm	Ялзмаг, %	CaCO ₂ , %	Шингээгдсэн сууриуд мг-экв/100 гр		Шим тэжээлийн элементүүд мг/100 гр	
									Ca	Mg	P ₂ O ₅	K ₂ O
0	1	2	3	4	5	6	7	8	10	11	12	13
1	23/870	Дээж-1	-	8.94	0.20	0.426	0.19	1.44	6.2	4.8	1.3	16

Хөрсний механик бүрэлдэхүүн

№	Лаб №	Дээжний нэр	Гүн, см	Механик ширхэгүүд %, ширхэгийн хэмжээ, мм						
				1-0.25	0.25-0.05	0.05-0.01	0.01-0.005	0.005-0.001	<0.001	<0.01
1	23/870	Дээж-1	-	29.5	55.5	4.0	1.2	6.0	3.8	11.1

Жич: Энэхүү шинжилгээний хариу нь тухайн цэгийн дээжинд хамаарах ба хуулбарлан хэрэглэхийг хориглоно.

Шинжилгээ хийсэн арга стандарт:

(MNS 3310:1991, MNS ISO 10390:2001, MNS 6824:2020)

Лабораторийн эрхлэгч:

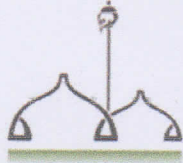
Задлан шинжээч:

Л. Цагаандархи /MS.c/- 2

Х.Жаргалмаа

ХӨРС СУДЛАЛЫН
ИТГЭМЖЛЭГДСЭН ЛАБОРАТОРИ

ИНЖЕНЕР ГЕОДЕЗИ ХХК

Утас/Факс 77278899, 77288899

E-mail: soil_lab@geo-mongol.mn

Дугаар: 23/453

Дээж авсан огноо: 2023 он 03 сарын 27

Шинжилгээ хийсэн огноо: 2023 он 03 сарын 27-29

Дээж авсан газрын нэр: Өмнөговь аймаг, Гурвантэс сум, “Гүн уурхай”

Координат: 43°1'33" 101°11'05"

Дээж шинжлүүлсэн байгууллага, хувь хүн: “Баатарван Транс” ХХК

Харилцах утас: 86034151

Уст цэгийн төрөл ба дугаар: Кемп худаг

Лаб № 23/856

Усны химийн задлан шинжилгээний дүн

Анион	мг/л	мг/экв	% мг-экв/л	Катион	мг/л	мг/экв	% мг-экв/л
Cl ⁻	85.08	2.40	38.49	Na ⁺ +K ⁺	37.28	1.62	26.03
SO ₄ ²⁻	17.20	0.36	5.75	NH ₄ ⁺	0.10	0.01	0.09
NO ₃ ⁻	4.40	0.07	1.14	Ca ²⁺	64.13	3.20	51.39
NO ₂ ⁻	0.03	0.00	0.01	Mg ²⁺	17.02	1.40	22.49
CO ₃ ²⁻	0.00	0.00	0.00	Fe ²⁺	0.00	0.00	0.00
HCO ₃ ⁻	207.47	3.40	54.61	Fe ³⁺	0.00	0.00	0.00
Дүн	314.18	6.23	100.00	Дүн	118.53	6.23	100.00

Анион катионуудын нийлбэр: 432.71 мг/л

HCO₃⁻ ийн хагасыг хассан анион катионуудын нийлбэр: 329.0 мг/л

Хуурай үлдэгдэл: 398.0 мг/л

Ерөнхий хатуулаг: 4.60 мг-экв/л

pH: 8.00

Исэлдэх чанар: 0.64 мг/л

Усны физик шинж. чанар

Шүүгдэсний өнгө: Өнгөгүй

Үнэр: Үгүй

Амт: -

Булингар: Тунгалаг

Тунадас: Үгүй

$$\text{Усны давсны химийн найрлагын томьёо } M (398.0 \text{ мг/л}) = \frac{HCO \ 54 \ Cl \ 38}{Ca \ 51 \ Mg \ 22 \ Na+K \ 26}$$

Тайлбар

Химийн бүрэлдэхүүнээрээ гидрокарбонатын ангийн, кальцийн бүлгийн, 2-р төрлийн, чанарын хувьд цэнгэг буюу дунд зэргийн эрдэсжилттэй, зөөлөвтөр ус байна.

Шинжилгээ хийсэн арга стандарт:

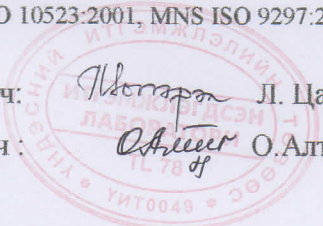
(MNS 1097:1970, MNS 6271:2011, MNS ISO 10523:2001, MNS ISO 9297:2005, MNS ISO 6059:2005)

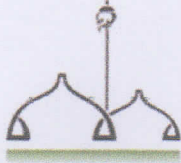
Лабораторийн эрхлэгч:

Л. Цагаандархи /MS.c/ - 2

Задлан шинжээч:

О. Алтанцэцэг /MS.c/

ХӨРС СУДЛАЛЫН
ИТГЭМЖЛЭГДСЭН ЛАБОРАТОРИ

ИНЖЕНЕР ГЕОДЕЗИ ХХК

Утас/Факс 77278899, 77288899

E-mail: soil_lab@geo-mongol.mn

Дугаар: 23/454

Дээж авсан огноо: 2023 он 03 сарын 27

Шинжилгээ хийсэн огноо: 2023 он 03 сарын 27-29

Дээж авсан газрын нэр: Өмнөговь аймаг, Гурвантэс сум, “Гүн уурхай”

Координат: 43°11'14" 101°10'57"

Дээж шинжлүүлсэн байгууллага, хувь хүн: “Баатарван Транс” ХХК

Харилцах утас: 86034151

Уст цэгийн төрөл ба дугаар: Гүний худаг-2

Лаб № 23/857

Усны химийн задлан шинжилгээний дүн

Анион	мг/л	мг/экв	% _с мг-экв/л	Катион	мг/л	мг/экв	% _с мг-экв/л
Cl ⁻	41.83	1.18	22.77	Na ⁺ +K ⁺	45.28	1.97	38.05
SO ₄ ²⁻	34.80	0.72	14.00	NH ₄ ⁺	0.10	0.01	0.11
NO ₃ ⁻	4.40	0.07	1.37	Ca ²⁺	44.09	2.20	42.52
NO ₂ ⁻	0.01	0.00	0.00	Mg ²⁺	12.16	1.00	19.33
CO ₃ ²⁻	0.00	0.00	0.00	Fe ²⁺	0.00	0.00	0.00
HCO ₃ ⁻	195.26	3.20	61.85	Fe ³⁺	0.00	0.00	0.00
Дүн	276.31	5.17	100.00	Дүн	101.62	5.17	100.00

Анион катионуудын нийлбэр:

377.93 мг/л

HCO₃⁻ ийн хагасыг хассан анион катионуудын нийлбэр:

280.0 мг/л

Хуурай үлдэгдэл:

354.0 мг/л

Ерөнхий хатуулаг:

3.20 мг-экв/л

pH:

8.06

Исэлдэх чанар:

0.80 мг/л

Усны физик шинж. чанар

Шүүгдэсний өнгө: Өнгөгүй

Үнэр: Үгүй

Амт: -

Булингар: Тунгалаг

Тунгас: Үгүй

Усны давсны химийн найрлагын томъёо $M(354.0 \text{ мг/л}) = \frac{HCO \ 61 \ Cl \ 22}{Ca \ 42 \ Na+K \ 38}$

Тайлбар

Химийн бүрэлдэхүүнээрээ гидрокарбонатын ангийн, кальцийн бүлгийн, 2-р төрлийн, чанарын хувьд цэнгэг буюу дунд зэргийн эрдэсжилттэй, зөөлөвтөр ус байна.

Шинжилгээ хийсэн арга стандарт:

(MNS 1097:1970, MNS 6271:2011, MNS ISO 10523:2001, MNS ISO 9297:2005, MNS ISO 6059:2005)

Лабораторийн эрхлэгч:

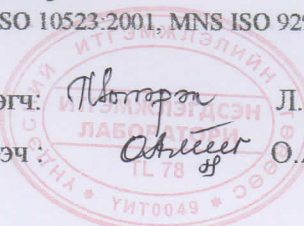
Л. Цагаандархи

Л. Цагаандархи /MS.c/ - 2

Задлан шинжээч:

О. Алтанцэцэг

О. Алтанцэцэг /MS.c/

“НАРТ ШУУН КОНСАЛТИНГ” ХХК ХӨРСНИЙ ИТГЭМЖЛЭГДСЭН ЛАБОРАТОРИ

Монгол улс, Улаанбаатар хот, Сонгино Хайрхан
дүүрэг, 19-р хороо, ҮЭГ, ЗК 17024 Ш/х 10
Утас: (976)-99176123, 99231836

E-mail: nartconsulting@gmail.com

№ 23/10-02/1

Захиалагч: “Баатарван транс” ХХК

Дээж авсан цэг: Өмнөговь аймаг, Гурван тэс сум Гүний уурхай

Сорьц авсан огноо: 2023 оны 09 сар 27 өдөр

Шинжилгээ гарсан огноо: 10 сарын 02

Харилцах утас:

1. ХӨРСНИЙ ХИМИЙН ҮНДСЭН ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

№	Дээж авсан гүн, см	pH	Давс, %	ЦДЧ, ds/m	Ялзмаг, %	CaCO ₃ , %	NO ₃ , мг/100г	Солилцох сууриуд, мг-экв/100 г		Шим тэжээлийн элементүүд, мг/100г	
								Ca ⁺²	Mg ⁺²	P ₂ O ₅	K ₂ O
Уурхайн карьер орчим											
1	0-20	8.67	0.105	0.246	1.86	1.44	0.76	15	9	4.6	7
Шимт хөрсний овоолго											
2	0-20	8.68	0.043	0.100	1.27	1.60	0.57	11	9	4.6	15

2. ХӨРСНИЙ МЕХАНИК БҮРЭЛДЭХҮҮН

№	Дээж авсан гүн, см	Механик ширхэгүүд, % ширхэгийн хэмжээ, мм						
		1-0.25	0.25-0.05	0.05-0.01	0.01-0.005	0.005-0.001	<0.001	<0.01
Уурхайн карьер орчим								
1	0-20	39.7	30.7	17.9	4.6	5.7	1.4	11.6
Шимт хөрсний овоолго								
2	0-20	22.9	43.9	13.4	8.9	2.1	8.8	19.8

3. ХӨРСНИЙ ЭРҮҮЛ АХУЙН ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ДҮН. 1ГР ХӨРСӨНД

№	Дээжний дугаар	Нянгийн тоо MNS6341:2012	Гэдэсний савханцрын титр (E.coli)MNS 5367:2004		Анаэробын (Cl.perfringens) MNS 6341:2012	
		Шинжилгээний хариу	Шинжилгээний хариу	Бохирдлын зэрэг	Шинжилгээний хариу	Бохирдлын зэрэг
Уурхайн карьер орчим						
1	Дээж 1	7.9*10 ⁵	1	1	0.1<	1
Шимт хөрсний овоолго						
2	Дээж 2	6.8*10 ⁵	1	1	0.1<	1

Нарт ШУУН Консалтинг ХХК

4. ХӨРСНИЙ ХҮНД МЕТАЛЛЫН ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

Дээж авсан газар, Газар зүйн байршил	Дээж авсан гүн, см	Хөрсний хүнд металлын агууламж, мг/кг					
		Cr	Pb	Cd	Zn	Cu	Ni
Уурхайн карьер орчим	0-20	30.0	47.2	0.0	52.9	17.3	19.1
ШТС орчим	0-20	41.6	60.0	0.0	53.3	17.9	20.0
Шимт хөрсний овоолго	-	29.7	44.3	0.0	65.5	24.4	21.1
Зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ MNS 5850:2019							
Элсэрхэг хөрс		60	50	1	100	60	60
Шавранцар хөрс		100	70	1.5	150	80	100
Шаварлаг хөрс		150	100	3	300	100	150

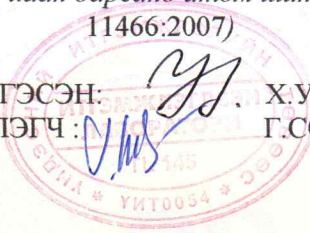
*Харгалзах түвшин Жич: Энэхүү шинжилгээний хариу нь тухайн цэгийн дээжинд хамаарна.

3А

ДЛАН ШИНЖИЛГЭЭНИЙ АРГЫН СТАНДАРТУУД : (Агрохимийн үзүүлэлтүүд MNS3310:1991, MNS ISO10390, Механик бүрэлдэхүүн MNS6824:2020, Эрүүл Ахуйн Шинжилгээний Стандарт MNS 3297:2019, Хүнд металлуудыг -хаан дарсанд атом шингээлтийн спектрометрээр MNS ISO

11466:2007)

ЗАДЛАН ШИНЖИЛГЭЭГ ГҮЙЦЭТГЭСЭН: Х.УУГАНЦЭЦЭГ, Д.ЭНХЧИМЭГ
ХЯНАСАН ЛАБОРАТОРИЙН ЭРХЛЭГЧ: Г.СОЛОНГО Ph.D, Дэд профессор

Нарт ШУҮН Консалтинг ХХК

“НАРТ ШУҮН КОНСАЛТИНГ” ХХК ХӨРСНИЙ ИТГЭМЖЛЭГДСЭН ЛАБОРАТОРИ

Монгол улс, Улаанбаатар хот, Сонгино Хайрхан
дүүрэг, 19-р хороо, ҮЭГ, ЗК 17024 Ш/х 10
Утас: (976)-99176123, 99231836
E-mail: nartconsulting@gmail.com

№ 23/09-29-2

Захиалагч: “Баатарван транс” ХХК

Дээж авсан цэг: Өмнөговь Гурван тэс сум, Гүний уурхайн

Сорьц авсан огноо: 2023 оны 09 сар 27 өдөр

Уст цэгийн төрөл: саарал ус

Зориулалт:

Харилцах утас:

Аргын стандарт: MNS1097:1970

Катион	1 дм ³			Анион	1 дм ³		
	мг/л	мг-экв/л	мг-экв/%		мг/л	мг-экв/л	мг-экв/%
Ca ⁺⁺	56.00	2.79	27.80	CO ₃ ⁻	0.00	0.00	0.00
Mg ⁺⁺	46.00	3.78	37.65	HCO ₃ ⁻	449.00	7.36	73.20
Fe ⁺⁺⁺	0.00	0.00	0.00	Cl ⁻	72.00	2.03	20.20
K ⁺	15.00	0.38	3.83	SO ₄ ⁻	21.00	0.44	4.35
Na ⁺	71.00	3.09	30.72	NO ₃ ⁻	14.00	0.23	2.25
Дүн	188.00	10.05	100.00	Дүн	556.00	10.05	100.00

Анион катионуудын нийлбэр:

(Σ_{A+K} 744 мг/л

HCO₃ ийн хагасыг хассан анион,
катионуудын нийлбэр: 519.5 мг/л

Физик үзүүлэлтүүд

Өнгө: сул,

Үнэр: 0-үнэргүй

Булингар: мэдэгдэхүйц булингартай

Тунгалаг: -

Хуурай үлдэгдэл, мг/л: 563 ppm

Ерөнхий хатуулаг: 6.57 мг-экв/л

/ хатуу ус /

Урвалын орчин: рН- 7.43

Цахилгаан дамжуулах чадвар:

ЕС -1.345 ds/m

TDS: 677 ppm

$$M(0.74) = \frac{HCO_3 \ 73 \ [Cl \ 20]}{Mg \ 38 \ Na \ 31 \ Ca \ 28}$$

Химийн бүрэлдэхүүнээрээ: Гидрокарбонатын анги, магнийн бүлэг, III төрлийн цэнгэгдүү буюу харьцангуй ихэвтэр эрдэсжилттэй, хатуу ус.

2. ХАЯГДАЛ УСНЫ ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

д.д	Үзүүлэлтийн нэр	Хэмжих нэгж	Үзүүлэлт	Зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ
1.	Усны температур	°C	19	20
2.	Усны орчин, рН	-	7.87	6-9
3.	Үнэр	Мэдрэхүй	үнэргүй	үнэргүй
4.	Жинлэгдэх бодис /умбуур бодис/	мг/л	46	30
10	Зэс /Cu/	мг/л	0.018	1

11	Никель /Ni/	мг/л	0.00	0.2
12	Хартугалга /Pb/	мг/л	0.21	0.1
13	Нийт хром /Cr/	мг/л	0.43	0.3
14	Цайр /Zn/	мг/л	0.0007	3
	Кадьми /Cd/	мг/л	0.00	0.03
15	Гэдэсний бүлгийн эмгэг төрөгч 1 мл-т		илрээгүй	илрэхгүй

Аргын стандарт: **MNS4943:2015**

Жич: усны сорцыг шинжлүүлсэн байгууллага хувь хүн хариуцан гүйцэтгэсэн болно.

ЗАДЛАН ШИНЖЛЭГЧ:
ХЯНАСАН ЛАБОРАТОРИЙН ЭРХЛЭГЧ:

Д.ЭНХЧИМЭГ
Г.СОЛОНГО Ph.D, Дэд проф

Нарт ШУҮН Консалтинг ХХК